

**MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE**

Cu titlu de manuscris

CZU 745.52.043(043)

SVETLANA PLAȚINDA

**EVOLUȚIA SEMANTICĂ A MOTIVELOR VEGETALE
APPLICATE ÎN DECORUL ȚESĂTURILOR TRADIȚIONALE
DIN REPUBLICA MOLDOVA**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

DOMENIUL DE STUDII DOCTORALE: 021.3 ARTE VIZUALE

PROGRAM DE DOCTORAT: ARTE PLASTICE ȘI DECORATIVE

(doctorat științific)

CHIȘINĂU, 2026

**Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Arte și Studii Culturale
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice**

Conducător științific:

Hubenco Teodora, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Componenta Comisiei de susținere publică a tezei de doctor în Arte vizuale:

Președintele comisiei:

Melnic Victoria, doctor în studiul artelor, profesor universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Conducător științific:

Hubenco Teodora, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Referenți oficiali:

Buzilă Varvara, doctor în filologie, conferențiar universitar, cercetător științific, Muzeul
Național de Etnografie și Istorie Naturală

Platon Liliana, doctor în studiul artelor și culturologie, conferențiar universitar, Universitatea
Tehnică a Moldovei

Savițkaia-Baraghin Iarîna, doctor în studiul artelor și culturologie, conferențiar universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Susținerea va avea loc la data de 18 iunie 2026, ora 14:00, în ședința Comisiei pentru susținerea
tezei de doctor în arte, în cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, str. 31
August 1989, nr. 137).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova
(Chișinău, str. 31 August 1989, 78A), la Biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte
Plastice (Chișinău, str. Alexei Mateevici, nr. 111), pe paginile web ANACEC și
<https://amtap.md>

Secretar al Comisiei pentru susținerea tezei:

Bunea Diana, doctor în studiul artelor
și culturologie, profesor universitar

Conducător științific:

Hubenco Teodora, doctor în științe pedagogice,
conferențiar universitar

Autor:

Plăținda Svetlana

© Plăținda Svetlana, 2026

CUPRINS

Repere conceptuale ale cercetării.....	4
Conținutul tezei.....	7
Concluzii generale și recomandări.....	29
Bibliografie.....	32
Lista publicațiilor autoarei la tema tezei.....	34
Adnotare (română, engleză).....	35

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Artă populară prezintă o sursă inepuizabilă de inspirație și de cunoaștere a identității culturale, oferind acces la valorile, tradițiile și modul de viață ale generațiilor trecute. Prin studierea țesăturilor tradiționale și explorarea motivelor decorative, a tehnicilor de realizare și semnificațiilor simbolurilor transmise de la strămoși, se pot descoperi sensuri profunde legate de spiritualitate, estetică și relația omului cu natura. În același timp, studiul artei populare contribuie la păstrarea patrimoniului cultural național și la valorificarea acestuia într-un context contemporan, stimulând creativitatea și dialogul între trecut și prezent.

Parte integrantă a artei populare, iar mai larg – a culturii populare, țesăturile tradiționale din Republica Moldova se definesc printr-o unitate structurală coerentă, dar și printr-o diversitate ornamentală expresivă ce reflectă o experiență artistică multiseclară, adaptată la condițiile istorice și socio-economice specifice acestui spațiu cultural. Cercetarea motivelor decorative prin prisma țesăturilor tradiționale este esențială, deoarece aceste motive nu sunt simple ornamente, ci purtătoare de sensuri simbolice, istorice și spirituale. Or, ornamentica țesăturilor constituie în prezent un domeniu de cercetare interdisciplinară la care participă specialiști din diferite domenii: etnografi, antropologi folcloriști, geografi, sociologi, istorici, arhiviști, muzeografi ș.a.

Un nume de referință este V. Buzilă, cunoscută pentru studiile sale valoroase despre portul popular, simbolistica ornamentelor și identitatea culturală. În volumul *Artă tradițională din Republica Moldova*, aceasta oferă o sinteză a evoluției culturii naționale și a principalelor ocupații ale strămoșilor, ilustrată prin imagini sugestive. Lucrarea se concentrează asupra reperelor esențiale ale artei tradiționale din Republica Moldova, evidențiind meșterii populari și creațiile acestora – țesături, prosoape, croșetări, port popular și simboluri naționale. De asemenea, sunt importante cercetările Varvarei Buzilă, axate pe simbioza caracteristicilor tehnice și practice ale covoarelor, pe analiza artistică și simbolică a diferitelor tipuri de motive decorative ale pieselor textile din colecția istorică a Muzeului Zemstvei Basarabene, a căror constituire a început în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și continuă până în prezent prin efortul Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău. Această colecție de covoare, excepțională prin vechime, varietate și autenticitate, ne demonstrează că țesăturile tradiționale, prin decorul bogat cu diverse motive, au fost considerate obiecte de patrimoniu public încă din secolul al XIX-lea, pe când patrimoniul de familie au fost din cele mai vechi timpuri. Un suport esențial istoriografic și științific privind ornamentica țesăturilor tradiționale îl constituie lucrările cercetătorilor: E. Postolache, V. Buzilă, Gh. Mardare, L. Moisei ș.a.

O descriere mai detaliată a motivelor decorative în țesăturile tradiționale, în special a covoarelor, o găsim în lucrările cercetătorilor: Gh. Mardare, V. Buzilă, G. Stoica, E. Postolachi. Investigații referitoare la funcțiile ornamentului în țesăturile tradiționale sub aspectele semiotic, estetic și ca însemn al identității culturale au fost realizate de cercetătoarea L. Moisei.

Studii dedicate motivelor vegetale din decorul țesăturilor tradiționale din fibre vegetale, cum ar fi ștergarele și prosoapele moldovenești, sunt semnate de cercetătorii: S. Șaranuță, Z. Șofranksy, M. Ciocanu și E. Postolachi, care au colectat materiale și informații valoroase din cercetările de teren și din colecțiile muzeale. În acest context, Z. Șofranksy a realizat o clasificare a pieselor textile în funcție de: utilitate, materie primă, decor, denumire și dimensiuni.

Muzeograful M. Ciocanu, în catalogul Ștergare moldovenești (sfârșitul secolului XIX – începutul secolului XX), identifică perioadele istorice de constituire ale colecției de ștergare vechi, arată metodele de cercetare și efectuează descrierea pieselor pe baza colecțiilor Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală [5].

Din cele prezentate mai sus se poate constata că ornamentica tradițională a fost studiată în general, doar că a rămas spațiu de cercetare privind ponderea anumitor clase de motive în țesăturile tradiționale; printre acestea, motivele vegetale sunt dominante și, din acest considerent, merită o analiză mai detaliată – situație care a generat **problema cercetării**. Privită din această perspectivă, se configurează necesitatea unei cercetări ample, coerente și multiaspectuale a domeniului vizat, deoarece evoluția semantică a motivelor vegetale în țesăturile tradiționale din Republica Moldova este reflectată fragmentar în cataloage, articole și studii. Această lucrare își propune o abordare complexă privind caracteristicile celor mai importante motive vegetale. Particularitățile integrării acestora în ornamentația țesăturilor din lână și fibre vegetale în diferite perioade istorice presupun o dinamică cromatică, semantică și simbolică în țesăturile tradiționale din diferite regiuni ale țării – aspecte pe care ne-am propus să le elucidăm plenar în prezenta lucrare.

Scopul cercetării constă în identificarea, sistematizarea și analiza evoluției semantice a motivelor vegetale amplasate în decorul țesăturilor tradiționale din R. Moldova.

Obiectivele cercetării:

1. Caracterizarea țesăturilor tradiționale în funcție de destinație, materie primă și origine.
2. Identificarea și descrierea plantelor stilizate în motive decorative.
3. Sistematizarea și clasificarea motivelor vegetale aplicate în decorul țesăturilor tradiționale.
4. Determinarea semnificației simbolice a motivelor vegetale integrate în decorul țesăturilor.
5. Caracterizarea modurilor de amplasare a decorului pe suprafețele țesăturilor tradiționale.

6. Analiza evoluției semantice a motivelor vegetale.

Noutatea și originalitatea lucrării: Cercetarea își propune să completeze un segment mai puțin studiat în artele textile – descrierea și caracterizarea evoluției semantice a motivelor vegetale, care constituie clasa cea mai reprezentativă în decorul țesăturilor tradiționale din Republica Moldova și valorificate în arta textilă contemporană.

Deoarece amplasarea motivelor vegetale în câmpul compozițional al țesăturilor tradiționale este în strânsă interdependență cu destinația lor, au fost analizate și sistematizate tipurile de țesături tradiționale; identificate și caracterizate cele mai importante plante, a căror imagine apare în decor; clasificate și descrise motivele vegetale specifice zonelor geografice; stabilite evoluția structurală și semantică a motivelor vegetale în țesăturile tradiționale din lână și din fibre vegetale; analizate semnificațiile și simbolistica motivelor vegetale care conferă individualitate decorului țesăturilor.

Baza teoretică și metodologică: Formularea temei și a problematicii de cercetare a solicitat o încadrare teoretică a lucrării în contextul dezvoltării istoriografiei domeniului. Atingerea acestui scop a fost posibilă atât grație acumulării, sistematizării și analizei mai multor surse, cât și a relevării contribuțiilor autorilor predecesori la studiul temei. Pentru documentare factologică au fost studiate colecții muzeale, cataloage și expoziții.

Referitor la tipologia și funcționalitatea țesăturilor tradiționale din lână și din fibre vegetale, o sursă esențială de informare etnografică a fost patrimoniul muzeal al R. Moldova. Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală cuprinde, sub raport istoric și teritorial, cele mai bogate și mai reprezentative colecții de covoare moldovenești (sfârșitul secolului al XVIII-lea – secolul al XX-lea). Muzeele etnografice și secțiile de etnografie integrate în muzee istorice, situate în orașele Soroca, Edineț, Orhei, Tighina, Cahul, Ungheni, Vulcănești ș.a., de asemenea, contribuie la conservarea și promovarea țesăturilor tradiționale naționale.

O importanță majoră pentru cercetarea diverselor motive vegetale din țesăturile tradiționale au avut-o cercetările pe teren. Începând cu anul 2020 până la finele anului 2025, au fost vizitate muzeele din or. Chișinău și din raioanele R. Moldova, cum ar fi: Ungheni – satele Florițoaia Nouă, Cetireni, Pârlița; or. Criuleni – Muzeul de Istorie și Etnografie, or. Strășeni – Muzeul de Istorie și Etnografie, or. Cimișlia – Muzeul de Etnografie și Artă și alte localități unde sunt colecții de țesături tradiționale.

Au fost analizate și colecțiile țesăturilor tradiționale din fibre vegetale cu o largă destinație și varietate a motivelor vegetale. Aceste piese reprezintă tradițiile tuturor raioanelor Republicii Moldova, cât și ale Basarabiei. Sunt țesături de cânepă, de bumbac, de in și de borangic, clasificate

după tehnicile țesutului și ale decorului în: simple, ridicate, nevedite, cu alesături, brodate, cu horboțică, franjuri și canafuri.

Inscripțiile consemnate pe covoare și broderii, indicând anul realizării și, frecvent, numele autorului, au servit, de asemenea, ca surse importante în identificarea perioadei istorice și a zonei geografice. Astfel de piese cu inscripții au fost documentate în perioada festivalurilor și târgurilor covorului și în mănăstirile din R. Moldova. Un rol esențial în procesul de colectare a datelor, precum și în identificarea și analiza motivelor, l-a avut implicarea membrilor comunităților, așa-zii informatori, care au moștenit țesăturile tradiționale (covoare, ștergare, fețe de masă, de perne ș.a.) de la părinți și bunici.

Tipurile de motive decorative aplicate în ornamentica țesăturilor tradiționale de pe teritoriul Moldovei au o istorie bogată, reflectată în cercetările valoroase ale etnografilor precum: V. Buzilă, M. Ciocanu, E. Postolache, M. Livșiț, Z. Șofranksy, S. Șaranuța, L. Moisei, Gh. Mardare, D. Goberman, V. Marchevici, V. Zelenciuc ș.a.

Au completat ca vechime și diversitate bogăția factologică a țesăturilor unele publicații mai vechi, care conțineau informații utile. În acest mod, am reușit să acumulăm o bază factologică impunătoare, încât să asigurăm obiectivele asumate în lucrare.

Având în vedere importanța țesăturilor în viața comunităților, dar și valoarea lor artistică, ele au fost remarcate ca răspândire mai frecvent din secolul al XIX-lea. Au beneficiat de tipărituri sub formă de albume de la începutul secolului XX, dar cercetarea lor din perspectivă artistică începe în anii '60 ai secolului XX cu lucrările lui D. Goberman, care au inclus covoarele moldovenești în circuitul științific din perspectiva studiului artei.

O altă etapă în cercetare ține de sfârșitul sec. XX și începutul sec. al XXI-lea, ce marchează o aprofundare teoretică în analiza unor aspecte definitorii ale domeniului. Pentru specificul ștergarelor - Ciocanu M., pentru ștergare și cromatică țesăturilor - Șofranksy Z., privind accentuarea interpretării semnificației motivelor ornamentale - Buzilă V., Moisei L., Mardare Gh.

Elaborările istoricului de artă N. Dunăre [13] privind cercetarea comparată a ornamenticii popoarelor lumii și clasificările întreprinse conform mai multor criterii ne-au înlesnit operarea cu acest valoros fond artistic, pentru a-l face relevant. Rezultatele științifice ale unor autori din România, precum: P. Petrescu, T. Bănățeanu, G. Stoica, E. Florescu, I. Ciubotaru, S. Ciubotaru ș.a., au oferit un cadru metodologic valabil și în prezent atât în considerarea valorilor artistice ale ornamenticii în ansamblu, a anumitor tipuri ornamentale, cât și vizând evoluția și semnificația ornamentelor integrate în spațiul compozițional al țesăturilor tradiționale de interior.

Perspectivile de analiză au fost completate în contextul altor culturi: A. Losev, I. Gherciuc, N. Besciastnov, L. Butkevici, Coev I., Kalașnikova N., Fokina D. ș.a., care au abordat problematica simbolismului motivelor decorative.

Conceptele și ideile referitoare la principiile compoziționale și mijloacele plastice specifice compoziției decorative și ornamentale argumentate au fost corelate cu cercetările efectuate de: I. Daghi, S. Meyer, L. Moisei ș.a.

De mare valoare au fost dicționarele și enciclopediile cu caracter general, cât și specific artei populare. Repere informaționale importante au servit și sursele electronice, care au contribuit semnificativ la diversificarea datelor disponibile.

În funcție de problematica examinată, metodologia cercetării s-a axat pe diverse metode, precum: *comparativ-istorică, observarea și descrierea, analiza și sinteza, cercetarea pe teren, studiul de caz, sistematizarea, clasificarea, tipologizarea ș.a.*

Aceste metode au fost aplicate la studierea complexă a țesăturilor tradiționale din R. Moldova, la analiza fondului ornamental, în special a diversității motivelor vegetale integrate în decorul ornamental al țesăturilor, a principiilor compoziționale și a mijloacelor plastice aplicate în decor, a cromaticii și semanticii motivelor vegetale în diverse perioade de evoluție.

Valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele obținute prezintă un material valoros pentru muzeografi, etnografi, meșteri populari și tineri cercetători în artele decorative și populare. Studiul reflectă o viziune complexă asupra țesăturilor tradiționale din R. Moldova și a diversității motivelor vegetale aplicate în decorul lor, informație ce va servi ca suport metodic pentru studenții de la specialitățile *Arte decorative și Istoria și teoria artelor plastice*, pentru cadrele didactice din domeniu și meșterii populari. De asemenea, descrierea semnificației și simbolisticii motivelor vegetale va fi o sursă inepuizabilă pentru artiștii plastici, ceramiști și meșterii populari în crearea unor opere artistice și de artă populară. Rezultatele teoretice vor fi utile pentru cursul *Istoria artelor decorative*.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Teza de doctorat a fost realizată în cadrul Școlii doctorale *Arte și studii culturale* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice și a fost discutată la ședințele Comisiei de îndrumare. Rezultatele științifice sunt reflectate în 5 articole și 6 comunicări la conferințe științifice naționale și internaționale.

Volumul și structura tezei: introducere, adnotări în română și engleză, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 139 de titluri, 138 de pagini de text de bază, anexe.

CONȚINUTUL TEZEI

CAPITOLUL 1. DIVERSITATEA MOTIVELOR DECORATIVE REPREZENTATE ÎN ȚESĂTURILE TRADIȚIONALE, prezintă arta populară ca sursă de cercetare a motivelor decorative ce contribuie la păstrarea patrimoniului cultural național, la cunoașterea identității culturale, a tradițiilor și modului de viață ale generațiilor trecute. Țesăturile tradiționale din lână și din fibre de origine vegetală din R. Moldova se remarcă printr-o diversitate considerabilă, determinată de o serie de factori precum natura materiilor prime utilizate, varietatea motivelor ornamentale, paleta cromatică și funcționalitatea pieselor.

În creația populară din R. Moldova, țesăturile de casă tradiționale ocupă un loc însemnat, fiind purtătoarele unei arte de o mare diversitate și bogăție. Confectionate din materiale naturale - cânepă, in, borangic, bumbac și lână - majoritatea dintre ele au fost produse în gospodăriile țărănești și satisfac anumite necesități vitale, estetice și sociale în viața omului: la împodobirea casei, la organizarea sărbătorilor și la petrecerea unor ritualuri. În acest context, cercetătoarea V. Buzilă menționează: „...țesăturile tradiționale reprezintă creativitatea umană în timp și spațiu, concepția și viziunea omului despre lumea în care trăiește, construită având drept reper materia primă locală, tradiția, aptitudinile și cunoștințele meșteșugărești transmise din generație în generație” [2, p. 104-109].

Se cunosc mai multe tipuri de țesături, stabilite în legătură cu funcția pe care o îndeplinesc și locul pe care îl ocupă în cadrul interiorului locuinței:

- *țesături de uz gospodăresc* - ștergare simple de cânepă, lepedeie (cearșafuri) de câlți sau de cânepă, unele fețe de masă, „zăblaie” pentru cereale, neornamentate sau foarte puțin decorate cu câteva dungi la capete;
- *țesături functional - decorative* sau *strict decorative* - lăicere, velințe, scoarțe, chilimuri, lepedee, fețe de masă, prosoape, fețe de pernă;
- *țesături cu caracter ceremonial* - ștergare și „cioltare” de nuntă, șervete pentru „cumetrii” sau înmormântare, perne, scoarțe ș.a.

La rândul lor, țesăturile tradiționale constituie un domeniu complex organizat pe mai multe subcategorii funcționale și decorative, cum ar fi:

- țesături pentru podele și pardoseli - utilizate atât pentru decor, cât și pentru încălzire, incluzând *covoarele și țolurile*, piese frecvent întâlnite în gospodăriile tradiționale;
- țesături pentru pereți - având rol estetic și termoizolant, această categorie cuprinde *covoare de perete și păretare*;

- țesături pentru spațiul de dormit – îndeplinind, pe lângă rolul estetic, și funcții apotropaice sau protective, aceste piese includ *scoarțe, lăicere, fețe de pernă, cuverturi și cearșafuri*, menite să asigure atât confortul, cât și frumusețea interiorului;
- țesături gospodărești - utilizate pentru decorarea și servirea meselor, precum ștergarele, prosoapele, șervețelele și fețele de masă, având rol atât funcțional, cât și ceremonial;
- țesături utilitare pentru transport - întrebuințate în mod tradițional pentru transportul produselor, precum *desagii și trăistuțele* [12, p. 398- 402].

În ceea ce privește materia primă, din cele mai vechi timpuri s-au utilizat fibre de origine naturală:

- *lâna*, provenită din creșterea oilor, constituia baza pentru covoare, scoarțe și lăicere;
- *inul și cânepa*, cultivate pe scară largă în gospodării, erau utilizate pentru țesături de interior, ștergare și piese de port;
- *bumbacul*, introdus mai târziu, completa repertoriul fibrelor vegetale.

Țesăturile din lână sunt clasificate în două categorii:

1. *Țesăturile din lână pentru așternut* - constituie covoarele de așternut (*lăicere, cergi, lădare, șatranci și cioltare*.) și de acoperire a diverselor articole de mobilier, cum ar fi: lavițele, pereții de pe perimetrul camerei și lejanțele [16, p.45].
2. *Țesăturile din lână pentru acoperirea pereților: Războiul, Păretarele, Scoarțele, Măcatul (pologul,) Ungherarele și Cordarele.*

Țesăturile tradiționale confecționate din fibre naturale - *cânepă, in* sau *bumbac* sunt: *Ștergarul, Prosopul, Prosopul ceremonial, Fața de masă, Fața de pernă și Prostirea de pat*. Aceste piese îndeplinesc în gospodărie atât un rol utilitar cât și un rol decorativ în cadrul spațiului interiorului, distingându-se prin prezența multiplelor motive, inclusiv vegetale. Una dintre cele mai importante piese cu caracter decorativ, ceremonial și pentru uz gospodăresc este *ștergarul*, care are o amplă varietate de denumiri: *ștergar, șervet, prosop, peșchir, mănăștergură, năframă, maramă, ștergar de cap, cârpă de cap, pânzătură de cap, prosop de cap, petic, boccea, zolnic, leșier* etc.

În baza celor relatate se constată că țesăturile tradiționale ocupă un loc important în cultura materială a moldovenilor și îndeplinesc multiple funcții: decorative, estetice și sociale, fiind utilizate atât pentru decorarea interiorului locuinței, cât și în cadrul diferitor sărbători și ritualuri comunitare.

Aceste piese textile constituie un segment esențial al patrimoniului cultural, depășind rolul strict utilitar, se integrează într-un sistem simbolic și ritualic ce reflectă concepțiile despre viață,

cosmos și identitate comunitară. Aceste obiecte valoroase sunt realizate din materii prime autohtone și reflectă continuitatea meșteșugurilor transmise din generație în generație.

Motivele decorative prezente pe țesăturile tradiționale, reunesc un bogat patrimoniu imagistic și păstrează numeroase elemente arhetipale, simboluri și motive cu rădăcini străvechi și semnificații magice. Aceste motive nu sunt simple transpuneri figurative, ci expresii codificate ale unei viziuni simbolice asupra lumii, integrate într-un sistem decorativ coerent. Convergența dintre repertoriul ornamental tradițional și simbolistica preistorică nu poate fi interpretată exclusiv ca o coincidență formală, ci trebuie analizată în perspectiva unei continuități de lungă durată a structurilor mentale și estetice, reflectate în evoluția artei decorative din spațiul moldovenesc.

Cercetătorul N. Dunăre propune un model de analiză a ornamentelor decorative fundamentat pe cinci criterii distincte, configurând astfel un cadru metodologic complex pentru investigarea structurii și funcționalității decorului tradițional: morfologic, structural, istoric, geografic și semantic [14].

Ornamentele ce și-au pierdut încărcătura emoțională inițială sunt considerate abstracte sau abstractizate. Ele apar cu precădere pe broderii (uneori și pe scoarțe sau lăicere) sub formă de puncte, linii continue, linii întrerupte, pătrate, găurele etc., formând imagini fără un mesaj semantic, destinate doar să sporească frumusețea obiectelor pe care le împodobesc. Mult mai numeroase sunt însă ornamentele concrete sau realiste, ponderea formând-o grupa motivelor fiziomorfe cu o infinitate de variante reunite în cinci subgrupe caracteristice: cosmomorfe, geomorfe, fitomorfe, zoomorfe și antropomorfe.

În opinia cercetătorilor Ciubotaru S., Ciubotaru I. [10], categoria ornamentelor concrete include, de asemenea, grupele de motive sociale și skeomorfe.

În urma analizei și cercetării literaturii de specialitate din domeniile artei decorative, artei populare și ornamentecii (Prut C., Buzilă V., Cherciu I., Petrescu P. ș.a.), motivele decorative aplicate în decorul țesăturilor tradiționale sunt clasificate în următoarele categorii: *geometrice*, *vegetale*, *antropomorfe*, *zoomorfe*, *avimorfe*, *skeomorfe* și *sociale*.

Motivele geometrice reprezintă un ansamblu de structuri ornamentale bazate pe forme abstracte fundamentale (linia, triunghiul, pătratul, romb, cercul) organizate în compoziții ritmice, repetitive sau simetrice, integrate în câmpul decorativ al pieselor textile [16]. De exemplu: romb, zigzag și spirală, prin combinare și repetare, au generat numeroase motive decorative (dinți de ferăstrău, șuvoiul, suveica, romburi variate etc.), frecvent întâlnite, în special, pe chenarele scoarțelor. Aceste motive constituie unul dintre cele mai arhaice straturi ale ornamentecii populare și apar frecvent pe scoarțe, lăicere, ștergare, fiind dispuse în registre, chenare sau câmpuri centrale.

Ele pot avea origine abstractă sau pot reprezenta forme stilizate (abstractizate) ale unor simboluri cosmice, vegetale sau antropomorfe. De exemplu, rombul este asociat simbolic cu fertilitatea și cu principiul solar, iar zigzagul poate sugera apa, energia sau dinamica existenței.

Motivele vegetale reprezintă un ansamblu de structuri ornamentale inspirate din universul fitomorf (*flori, frunze, ramuri, vrejuri, pomi, spicul, vița-de-vie* etc.), redată într-o manieră stilizată sau geometrizată și integrate în compoziții decorative cu organizare axială, simetrică sau ritmic-repetitivă.

În contextul etnografic al Republicii Moldova, motivele vegetale constituie una dintre cele mai frecvente categorii ornamentale. Fiind prezente pe scoarțe, lăicere, ștergare, reflectă relația structurală dintre comunitățile rurale și mediul agrar, exprimând simbolic idei precum fertilitatea, regenerarea ciclică, continuitatea vieții și armonia cosmică.

Din punct de vedere stilistic, motivele vegetale pot apărea fie în forme naturaliste, fie într-o pronunțată abstractizare, adaptată tehnicilor de țesut. Din perspectivă funcțională, ele îndeplinesc roluri estetice, identitare și, în anumite contexte, rituale, consolidând statutul țesăturilor tradiționale ca obiecte cu valoare atât utilitară, cât și simbolică.

Motivele antropomorfe reprezintă structuri ornamentale care redau figura umană, integral sau fragmentar, într-o manieră stilizată, schematică ori geometrizată, integrate în compoziții decorative cu funcție estetică și simbolică [12]. Aceste motive apar în decor, fiind dispuse fie izolat, fie în registre narative sau ritmice. Reprezentările pot sugera siluete feminine și masculine, personaje rituale, dansatori, perechi simbolice sau figuri asociate unor scene cu valențe mitico-rituale.

Din perspectivă morfologică, figura umană este adesea redusă la elemente esențiale (cap, trunchi, brațe dispuse lateral), configurate prin linii frânte și forme geometrice, ceea ce reflectă adaptarea la tehnica țesutului și la canonul decorativ tradițional. Din punct de vedere simbolic, motivele antropomorfe exprimă idei legate de fertilitate, ciclicitatea vieții și integrarea omului în ordinea cosmică. În anumite contexte, ele pot avea funcție rituală sau de protecție, contribuind la încărcătura semantică a piesei textile.

Această categorie ornamentală este mai puțin frecventă în țesături, însă prezintă o tradiție tipologică veche, evoluând de la reprezentări schematice la forme elaborate, cu detalii bine definite. Printre *motivele antropomorfe* se numără figuri feminine și masculine, omul mascat, ochiul, mâna, figurile feminine adesea reprezentate înlănțuite în horă, cu brațele ridicate și purtând ramuri florale.

Printre *motivele antropomorfe* preferate este imaginea femeii surprinsă în câteva ipostaze: femeia cu poalele hainei în formă de clopot, una dintre cele mai vechi; imaginea singulară a femeii reprezentând un autograf al celei care a executat țesătura ori, poate, o semnătură de apartenență a obiectului.

Cu rol de semn apare pe scoarțe și imaginea bărbatului cu aripi, iar omul mascat, imagine foarte plastică, apare pe scoarțele de Căușeni. Mâna omului se regăsește printre motivele specifice scoarțelor din partea de jos a Nistrului, uneori apropiindu-se de imaginea furculiței sau a pieptenului. Diferența se observă în numărul degetelor/dinților. Mâna are 5 degete, furculița are 4 dinți, iar pieptenele este reprezentat cu un număr magic de dinți: 9 sau 12. Important este că și pieptenele utilizat la îndesirea țesăturii are, de cele mai multe ori, tot 12 dinți. Spre exemplu, din 11 asemenea obiecte păstrate în patrimoniul muzeului, 7 au câte 12 dinți, iar 3 au câte 9 dinți [3, p. 40].

Motivele zoomorfe sunt motive inspirate din lumea animală, reală sau mitologică (*calul, câinele, capra, păsările* etc.), stilizate și integrate în decor, redată într-o formă simbolică, geometrică sau simplificată. În cultura noastră, motivul reprezentat are o semnificație aparte: de exemplu, pasărea poate simboliza sufletul sau libertatea, calul - forța și vitalitatea, iar șarpele - protecția sau regenerarea. În cadrul țesăturilor tradiționale (covoare, scoarțe, ștergare), motivele zoomorfe sunt adaptate tehnicii de realizare (țesut, broderie), ceea ce determină o stilizare specifică ce le integrează armonios în ansamblul ornamental.

În decorul țesăturilor tradiționale, aceste motive sunt luate din fauna locală, din lumea exotică îndepărtată și din lumea imaginară. Deseori, reprezentările zoomorfe urmăresc forma generală a animalelor, dar și atributele caracteristice fiecărui animal.

În cadrul motivelor avimorfe (*porumbelul, păunul, cocorul, cocoșul, găina, pupăza, ciocârlia* etc.), cele mai răspândite sunt păsările care însoțesc *Pomul vieții*.

Motivele scheomorfe reprezintă elemente decorative inspirate din forma unor obiecte create de om, integrate și stilizate în decorul țesăturilor. Motivele scheomorfe reproduc, într-o manieră simplificată sau geometrică, obiecte precum: vase, unelte, arme, elemente de arhitectură, simboluri ale gospodăriei țărănești. Aceste motive (roata morii, scaunul, ferăstrăul, pieptenele, suveica, furculița) nu sunt reprezentări realiste, ci transpuneri decorative adaptate tehnicii țesutului, păstrând doar trăsăturile esențiale ale obiectului [10, p. 81]. Din punct de vedere simbolic, ele pot sugera ideea de protecție sau stabilitate, ocupațiile comunității și prosperitatea.

Motive sociale – sunt elemente decorative din arta tradițională care reproduc viața cotidiană a satului, relațiile dintre oameni, statutul social, ocupațiile, ritualurile și evenimentele

importante din cadrul societății. În țesăturile tradiționale, motivele sociale pot include reprezentări stilizate ale scenelor de nuntă, horei, muncii agricole, simbolurilor asociate familiei și comunității. Aceste motive cu rol ornamental, narativ și identitar contribuie la transmiterea memoriei colective și la consolidarea identității culturale prin intermediul limbajului simbolic al ornamenticii. În reprezentările plastice basarabene sunt *hore* formate numai din femei sau numai din bărbați și *hore mixte*.

În cadrul patrimoniului textil tradițional al Republicii Moldova, ***motivele vegetale*** ocupă un loc important, atât prin frecvența lor decorativă, cât și prin densitatea simbolică pe care o concentrează în câmpul ornamental. Acest aspect poate fi explicat printr-o convergență de factori geografici, culturali și simbolici, care au modelat imaginarul colectiv și expresia artistică a creatorilor.

Din punct de vedere geografic, țara noastră este situată în sud-estul Europei, teritoriu ce se caracterizează prin relief predominant colinar, soluri cernoziomice, fertile și un climat favorabil agriculturii. Aceste condiții naturale au determinat, încă din vechime, o economie agrară, bazată pe cultivarea cerealelor, a viței-de-vie, a pomilor fructiferi și pe creșterea animalelor.

Dominația motivelor vegetale în țesăturile tradiționale reflectă determinismul geografic și agrar al spațiului; economia rurală bazată pe cultivarea plantelor; sacralizarea naturii în cadrul mentalității colective; funcția rituală și identitară a țesăturilor. Această convergență explică statutul privilegiat al *motivelor vegetale* în sistemul ornamental tradițional.

Factorul cultural a favorizat predominanța motivelor vegetale prin modul în care comunitățile au construit și transmis semnificații simbolice legate de natură. În cultura tradițională, plantele erau încărcate de sensuri mitologice și spirituale. Natura a fost valorificată ca sursă principală de inspirație, iar stilizarea formelor vegetale a devenit un cod estetic specific. Aceste modele au fost conservate prin obiceiuri, ritualuri și meșteșuguri, fiind transmise din generație în generație ca parte a identității culturale.

Prezența în mare măsură a motivelor vegetale trebuie interpretată și în raport cu funcția social-rituală a pieselor tradiționale, care nu aveau doar rol utilitar, ci participau la ritualuri (naștere, nuntă, înmormântare) și la marcarea statutului social. Ornamentul vegetal nu era o simplă decorare, ci un motiv de protecție simbolică [15].

În decorul țesăturilor tradiționale, *motivele vegetale* sunt stilizate sau redată în forme mai libere și reflectă în mod expresiv legătura profundă a oamenilor cu natura, transpusă artistic în textilele tradiționale.

Reprezentările *motivelor vegetale* domină toate formele naturale folosite în ornamentația

textilă tradițională și contemporană. Până în prezent, un număr colosal de obiecte de artizanat și țesături moderne poartă amprenta interpretărilor artistico-plastice ale motivelor naturale [31].

Aplicarea abilă a imaginilor de plante și flori în artele textile, se axează pe realizarea schițelor din natură și al desenelor prin memorie, reprezentare și imaginație. Toate metodele cunoscute din punct de vedere istoric de către artist în reprezentarea plantelor au o trăsătură comună - forma plantelor este folosită în ornament cu un anumit grad de generalizare artistică ori stilizare. Această regulă se vede clar în comparația naturii „vii” cu produsele de artă decorativă și aplicată ale diferitelor epoci și popoare; anume prin principiile de prelucrare artistică a formelor plantelor se observă diferența dintre metodele existente [15].

Studiind *motivele vegetale* de pe produsele textile din diferite perioade istorice, observăm o schimbare evidentă a caracterelor ornamentelor, deși sursele naturale din masa lor nu se schimbă în mod dramatic. Recunoașterea multor plante în diverse imagini arată că ornamentația nu a urmat doar calea copierii, transformării și dezvoltării mostrelor culturale istorice, ci s-a alimentat în mod constant și din impresii naturale. Influența muncii de teren în crearea de noi ornamente a crescut treptat și a dus la o serie de metode și tehnici de transpunere a formelor exterioare ale plantelor în motive ornamentale.

În ornamentica contemporană, motivele vegetale continuă să joace un rol important, fiind deseori reinterpretate într-o cheie modernă sau conceptuală. Prin urmare, *motivele vegetale* au o istorie lungă și complexă în decorul țesăturilor tradiționale, reflectând o gamă largă de semnificații și utilizări - de la simboluri religioase și spirituale, la elemente estetice și stilistice

CAPITOLUL 2. AMPLASAREA MOTIVELOR VEGETALE ÎN COMPOZIȚIA ORNAMENTALĂ A ȚESĂTURILOR TRADIȚIONALE elucidează tipurile de motive decorative aplicate în decorul țesăturilor. Analiza lor denotă că repertoriul ornamental tradițional este organizat în jurul a trei categorii principale de motive: *motive derivate din cerc* - formă geometrică primordială cu valențe simbolice multiple; *motive spiralice*, atât în forme simple, cât și compuse; *motive simbolice* cu reprezentare directă a elementelor din natura înconjurătoare - antropomorfe, zoomorfe, fitomorfe și alte variațiuni derivate din natură - configurate într-o manieră stilizată. La baza creării unui decor ornamental în țesăturile tradiționale stau principiile de elaborare a compoziției decorative: *repetiția, alternanța, simetria, ritmul, dinamica și echilibrul*.

Modalitățile de organizare a motivelor în decorul țesăturilor tradiționale a piesei textile se efectuează prin elemente plastice specifice domeniului, precum: chenar, bandă, axă longitudinală

și axă transversală. Aceste elemente fac parte din structura compozițională a piesei textile și contribuie la descifrarea repertoriului ornamental.

În decorul lăicelor, structura compozițională a piesei textile, organizarea decorativă este realizată, în mod predominant, pe direcție longitudinală, respectiv de-a lungul axei majore, chiar și în situațiile în care registrele ornamentale sunt dispuse transversal față de structura tehnică a țesăturii. Această orientare determină o dinamică liniară a compoziției și contribuie la accentuarea impresiei de elongare (lungime) a lăicerului.

În decorul păretelor, orientarea motivelor este realizată pe direcție transversală față de axa longitudinală a pânzei, ceea ce conduce la configurarea unei structuri compoziționale ce favorizează extinderea decorului de-a latul. Această opoziție axială nu constituie doar o soluție formală, ci reprezintă un criteriu tipologic semnificativ, întrucât reflectă atât funcția obiectului, cât și particularitățile tradiției regionale în conceperea ornamenticii textile.

Conform cercetătoarei V. Buzilă, covoarele sunt formate din câmp central și chenar (*marginе, pervaz, guler*). Plasarea ornamentelor și a motivelor decorative în cadrul compozițional, atât la nivelul câmpului central, cât și al chenarului, prezintă diferențieri semnificative. Organizarea motivelor în câmpul central evidențiază o varietate tipologică, de la forme simple, puternic stilizate, până la structuri compoziționale elaborate, dezvoltate conform unor principii ordonatoare bine definite [3].

În majoritatea scoarțelor secolului al XIX-lea, fondul câmpului central era deschis la culoare, deși se întâlnesc exemplare reușite și cu fondul cafeniu-închis sau negru. De obicei, motivele ornamentale sunt așezate diferit în câmpul central față de chenar. Adesea, un motiv se repetă pe toată suprafața, iar ritmul, alternanța și simetria sunt create prin schimbarea culorilor pe verticală sau pe orizontală. Uneori, ornamentele sunt organizate în registre verticale, unde se repetă aceleași motive sau se combină două-trei motive, cu variații de culoare. Mai rar, registrele sunt așezate pe lungimea covorului, în unele compoziții se poate constata preferința pentru câmpul ornamental mixt în care motivele vegetale se întrepătrund cu cele antropomorfe sau zoomorfe.

În organizarea compozițională a motivelor vegetale în decorul țesăturilor tradiționale se pot sesiza două tendințe principale: ordonarea unitară a ornamentelor, potrivit legilor simetriei și echilibrului dintre părțile componente și orientarea spre dinamismul întregului, bazat pe importanța elementului, implicând deci aglomerarea componentelor decorului în virtutea unei tendințe de descentralizare.

Un element important în decorul pieselor țesute este *cromatica fundalului*. În calitate de componentă a ansamblului vizual, fundalul influențează organizarea plastică și modul în care

compoziția decorativă este percepută atât optic, cât și psihologic. Aceste caracteristici se manifestă în mod direct la nivelul pieselor țesute, care, conform exemplarelor conservate, au demonstrat o vulnerabilitate accentuată la condițiile istorice și climatice. Ca urmare, cele mai vechi scoarțe și păretare păstrate până astăzi datează din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, fiind conservate în colecții muzeale și particulare.

Analiza mostrelor din lână indică faptul că piesele cu fundaluri întunecate au fost țesute în mediul țăranesc, în secolele XVIII-XIX, fiind practicate pe larg până pe la mijlocul secolului al XIX-lea. Se dădea preferință fundalurilor în nuanțe de verde-ocru deschis, brun-deschis și roșcat, mai rar bleumarin și roz-închis, aproape purpuriu [40].

Iar cele întunecate și negre încep să se țeasă, în Basarabia, la intersecția secolelor XVIII-XIX. Din cauza confecționării lor mai târziu, este și firesc ca astfel de covoare să se fi păstrat într-o cantitate mult mai mare decât cele din categoriile precedente și, de aceea, formal, ele produc impresia specificului „național” al covoarelor basarabene, în general [18, p. 212].

Analiza decorului în țesăturile tradiționale de la sfârșitul secolului al XVIII-lea evidențiază existența pieselor cu o singură margine (bordură), cu două sau cu trei margini, numărul acestora fiind determinat de destinația piesei în interiorul locuinței. De exemplu, păretarele alese prezintă, cel mai frecvent, o singură margine, dispusă în partea superioară atunci când sunt atârinate pe perete, sau trei margini, realizate pentru a se integra compozițional cu așternuturile de pe pat ori de pe scaun [33, p. 7].

Dominanta decorului vegetal din cadrul chenarului este constituită din motive de dimensiuni mici, realizate fie într-o manieră accentuat stilizată, geometrică, fie într-o formă mai apropiată de reprezentarea naturalistă. Aceste motive sunt redată sub forma unor flori mici, frunze, ghirlande sau vrejuri de viță-de-vie. Florile dispuse în chenare se repetă în compoziții cromatice variate, fie prin alternarea mai multor culori, fie prin utilizarea aceleiași culori în nuanțe diferite. Totuși, în anumite exemple de scoarțe databile la sfârșitul secolului al XVIII-lea, compoziția ornamentală a chenarului se remarcă prin integrarea unui motiv de dimensiuni considerabil mai ample.

Chenarul, alături de marginile sau bordurile covorului, contribuie la punerea în valoare a motivelor din câmpul central și la amplificarea funcțiilor simbolice ale acestora, printr-o logică a delimitării și izolării obiectului textil de spațiul exterior. În mod frecvent, motivele dispuse în câmpul central sunt realizate la o scară mai mare decât cele din chenar, fapt justificat de rolul lor esențial în articularea mesajului simbolic transmis de piesă.

În unele piese databile la sfârșitul secolului al XVIII-lea, chenarul poate fi conceput sub forma unui chenar dublu, ceea ce accentuează rolul său de delimitare și structurare a compoziției

ornamentale. Acesta este alcătuit dintr-un motiv vegetal dispus în curburile unei linii frânte, tratat în alternanță cromatică, procedeu care generează un ritm decorativ dinamic și echilibrat [3].

În colecțiile muzeale s-au conservat și exemplare prevăzute cu chenar triplu, structură care accentuează caracterul elaborat al compoziției decorative. Chenarul marginal, realizat adesea prin motivul „în scărițe” și tratat într-o cromatică închisă, predominant neagră, are rolul de a delimita ferm întreaga piesă. Chenarul din mijloc și cel interior, care marchează trecerea către câmpul central, sunt diferențiate cromatic și îmbogățite cu motive ornamentale variate, contribuind la dinamizarea ansamblului decorativ și la consolidarea echilibrului compozițional.

În urma cercetărilor efectuate asupra pieselor din secolul al XVIII-lea conservate în colecții muzeale, se constată că motivele vegetale dispuse pe suprafața câmpului central sunt, în general, de dimensiuni mici sau foarte mici. Același motiv este reluat în mod repetitiv, fiind organizat printr-un ritm cromatic atent structurat, ceea ce conferă compoziției unitate și coerență decorativă.

Analizând cromatica pieselor din secolul al XIX-lea, observăm indicii relevante asupra evoluției gustului estetic și a tehnicilor de vopsire utilizate. În cazul pieselor mai vechi, predomină armoniile cromatice simple, construite pe asocieri de *cafeniu*, *oliv*, *galben* și *roșu* în nuanțe pastelate. Îmbinările subtile dintre culorile fondalului *verde*, *roz* sau *galben* și cele ale chenarului *roșu*, *verde*, *ocru* ori *cafeniu-deschis*, precum și accentele cromatice ale motivelor decorative, realizate în tonuri de *roz* și *albastru-închis*, generează o armonie rafinată și echilibrată [40].

În piesele tradiționale realizate în secolul al XIX-lea se poate observa deja o diferențiere subtilă în ceea ce privește amplasarea și proporțiile decorului vegetal, în raport cu organizarea câmpului central și a chenarului ornamental. Chenarele pot fi late, majoritatea cu fundalul roșu, unele roz, pe care se desfășoară motivele vegetale, unele de o singură culoare fără contur, altele fiind conturate cu negru, curbe cu motiv vegetal ales în diferite nuanțe și conturat cu negru. Câmpul central este, de obicei, de o altă culoare: verde, oliv, roz [29].

În unele mostre din această perioadă se constată absența totală a chenarului, compoziția fiind concepută fără o delimitare marginală distinctă. În aceste cazuri, fundalul piesei este realizat într-o culoare unitară, de obicei culoarea neagră; pe axa longitudinală, de-a lungul ambelor margini ale țesăturii, se dezvoltă ghirlande alcătuite din motive vegetale, dispuse simetric. Aceste elemente decorative substituie funcția tradițională a chenarului, marcând limitele compoziției prin intermediul unui registru ornamental integrat direct în câmpul decorativ. Prin această soluție, granița dintre centru și margine devine mai puțin rigidă, iar compoziția capătă o continuitate vizuală sporită, în care motivul vegetal nu mai este doar un element decorativ, ci și o structură organizatoare a întregii suprafețe textile.

Scoarțele din or. Camenca se caracterizează prin absența chenarului cu motive ornamentale, care este înlocuit de bordură. Spre deosebire de alte tipologii de scoarțe în care apar elemente florale mari sau mici, marginile acestor piese sunt structurate exclusiv prin linii zimțate, dispuse ritmic și reiterate în alternanțe cromatice variate.

În colecțiile muzeale se păstrează scoarțe provenite din nordul Moldovei, în cadrul cărora decorul câmpului central este delimitat de un chenar ornamental. Acesta integrează motivul vegetal al florii, redat într-o manieră pronunțat stilizată, care contribuie atât la articularea compozițională a piesei, cât și la evidențierea câmpului decorativ principal.

Tot în această perioadă este caracteristică o diversitate a soluțiilor compoziționale: realizarea chenarului pe întreg perimetrul piesei (în cazul scoarțelor și al lăicerelor), doar pe laturile laterale sau dispunerea acestuia exclusiv în partea superioară, specific păretarelor; în anumite cazuri, precum în cazul lațului, este prezentă numai o bordură, marcând absența totală a chenarului. Motivul vegetal utilizat în cadrul chenarului se diferențiază în mod evident de cel prezent pe câmpul central al piesei, atât prin organizarea compozițională, cât și prin funcția decorativă.

Țesăturile tradiționale din lână, realizate în această perioadă, au atins un nivel înalt de armonie cromatică prin nuanțarea și tonalitatea culorilor obținute din diferite elemente ale plantelor (flori, fructe, frunze, lăstari, scoarță, rădăcini etc.) cu care se vopsea materia primă [28]. Până către sfârșitul secolului al XIX-lea, lâna covoarelor era vopsită cu coloranți naturali, după tehnici străvechi, destul de dificile. Utilizarea acestor tehnici a favorizat obținerea unei mari diversități cromatice, de nuanțe calde și luminoase, care au analogii în culorile naturii basarabene.

Declinul a început odată cu pătrunderea coloranților sintetici (anilină) și a modelelor naturaliste importate din Germania. În contrast cu cromatica pastelată, echilibrată și caldă a covoarelor vechi, coloritul obținut prin vopsele de anilină se caracteriza prin tonuri intense și semitonuri stridente. De asemenea, rezistența acestor coloranți în timp era redusă, culorile fiind predispuse la decolorare rapidă [3].

La începutul secolului al XX-lea se remarcă o schimbare vizibilă în modul de organizare și amplasare a motivului vegetal în structura decorului textil. Dacă în perioadele anterioare aceste motive erau integrate într-o compoziție strict ritmată, fiind puternic stilizate și adaptate cadrului geometric al câmpului ornamental sau al chenarului, în această etapă ele sunt dispuse într-o manieră mai liberă și mai naturalistă. Motivele vegetale ocupă adesea suprafețe mai ample ale câmpului central sau sunt plasate în registre decorative mai largi, devenind elemente dominante ale compoziției. Această modificare de amplasare este însoțită și de o transformare a modului de reprezentare. Motivele nu mai sunt reduse la forme geometrificate sau la semne ornamentale

schematizate, ci sunt redată cu un grad mai mare de asemănare față de modelul natural, ceea ce permite identificarea mai clară a speciilor vegetale sugerate.

În același timp, paleta cromatică devine mai bogată și mai intensă, culorile fiind utilizate într-o manieră mai vibrantă, fapt ce contribuie la accentuarea caracterului decorativ și expresiv al compoziției. Astfel, motivul vegetal nu mai îndeplinește doar o funcție ornamentală subordonată structurii geometrice tradiționale, ci dobândește un rol mai proeminent în organizarea vizuală a decorului.

Prin urmare, observăm că la începutul secolului al XX-lea apar schimbări în decorul pieselor tradiționale, în special al covoarelor: motivele vegetale devin mai naturaliste și ocupă suprafețe mai mari, iar utilizarea coloranților sintetici intensifică paleta cromatică, dar reduce durabilitatea culorilor. Compoziția decorativă variază între motive florale ritmice, repetate, și buchete florale mai realiste, contribuind la dinamica și echilibrul ornamental al pieselor textile.

Referitor la decorul țesăturilor tradiționale brodate evidențiem o consecvență ornamentală și cromatică strâns legată de funcționalitatea pieselor și de rolul acestora în amenajarea interiorului.

În decorul ștergarelor, compoziția ornamentală este organizată pe axe paralele – *orizontale*, *perpendiculare* sau pe întreaga suprafață, în ochiuri sau romburi, însă decorul este mai accentuat la capete. În toate aceste cazuri, structura ștergarului cuprinde *podul*, denumirea câmpului central, și *capetele*, zonele destinate decorului ornamental [6]. Integrarea motivelor vegetale în decorul ștergarelor se remarcă printr-o mare diversitate compozițională și stilistică. Acestea pot apărea sub forma unor motive de dimensiuni mai mari, amplasate pe podul ștergarului, constituind elementul central al compoziției ornamentale, sau pot fi dispuse pe marginile piesei, în proporții mai reduse, ori organizate sub formă de ghirlande decorative. În unele cazuri, motivele vegetale amplasate pe pod sunt delimitate prin vrâste monocrome sau policrome; de asemenea, acestea pot fi încadrate sau completate de alte categorii de motive ce contribuie la realizarea unui ansamblu decorativ echilibrat.

În majoritatea ștergarelor se remarcă un sistem compozițional bazat pe dispunerea motivelor în registre liniare, orientate pe lățime (în majoritatea pieselor) și organizate într-o succesiune ritmică și simetrică care includ motive precum *flori*, *pomi*, *vița-de-vie*, *vrejuri*, *lujere* sinusoidale, *buchete*, *flori în vas* și *spicul de grâu*, uneori asociate cu reprezentări de *păsări* sau combinate cu registre decorate cu motive geometrice.

Decorul mai poate fi format din vârste țesute sau alese, printre care se plasează decorul brodat. Ștergarele pentru nuntă, cât și cele pentru interior, sunt împodobite neapărat cu horboțică lată din două, iar în zonele de centru și sud - din trei sau chiar patru părți [37, p. 57]. În zona de

centru se țeseau în două ște cu podul curat, iar capetele se ornau cu dungi monocrome; în rare cazuri, ștergarele se țeseau în dungi și pe lungimea pânzei, pe la margini.

La începutul secolului al XX-lea, o mare parte dintre ștergare erau realizate *în cadrul* (un motiv decorativ de formă pătrată, obținut prin intersectarea firelor mai groase de urzeală și de băteală), motivul vegetal era amplasat la capetele piesei. Din punct de vedere cromatic, suprafața pieselor se remarcă printr-o gamă relativ sobră și armonioasă, în timp ce motivele vegetale din decor sunt redată într-o cromatică mai variată și mai expresivă, contribuind la dinamizarea ansamblului decorativ.

Analiza de ansamblu a textilelor brodate și croșetate evidențiază o consecvență ornamentală și cromatică determinată de funcționalitatea pieselor și de rolul acestora în amenajarea interiorului. Ștergarele din secolul al XIX-lea se caracterizează printr-un decor predominant geometrizat, în care interpretările naturaliste apar rar. Un rol important îl au vrâstele, realizate din fire monocrome sau policrome, care structurează câmpul ornamental, delimitează registrele decorative și uneori podul de capete. Prin frecvența și varietatea lor, acestea conferă pieselor sobrietate, echilibru compozițional și valoare artistică. Deja în secolul al XX-lea, decorul vegetal devine mai bogat și mai realist. Unele piese sunt realizate în cadrul, iar motivele vegetale sunt amplasate la capete. Ștergarele de interior și cele de nuntă se disting printr-o ornamentație bogată, în diverse interpretări stilistice, în timp ce piesele destinate ritualurilor funerare prezintă un decor mai modest.

Referitor la valorificarea motivelor vegetale în arta textilă contemporană, observăm că artiștii plastici (V. Poleakova, N. Serova, C. Golovina, A. Negură, E. Ajder, I. Lencăușan, I. Lupu, I. Savițkaia-Baraghin, F. Leancă, L. Bîlba ș.a.) preiau formele motivelor tradiționale și semnificațiile lor simbolice și le adaptează la un limbaj plastic actual, conform noilor tendințe estetice. Prin urmare, arta textilă populară aflată la originea constituirii tapiseriei contemporane, a oferit artiștilor un tezaur valoros de forme, simboluri și armonii cromatice. Aceasta continuă și în prezent să inspire artiștii contemporani în valorificarea motivelor tradiționale, în experimentarea diverselor procedee de stilizare a formelor, în aplicarea difritor structuri compoziționale și a expresivităților cromatice.

CAPITOLUL 3. EVOLUȚIA SEMANTICĂ A MOTIVELOR VEGETALE ÎN DECORUL ȚESĂTURILOR TRADIȚIONALE cuprinde descrierea motivelor arboricole, florale și a altor elemente vegetale integrate în decorul țesăturilor tradiționale.

Un segment distinct și semnificativ al repertoriului motivelor vegetale în țesăturile tradiționale din spațiul basarabean îl constituie motivele *arboricole*. Acestea, indiferent sub ce forme sunt reprezentate - miniaturale sau schematizate - femeile din comunitățile rurale le numesc:

pom, pom al vieții, brad sau brăduț. Acești doi piloni simbolici, *pomul și bradul*, sintetizează esența universului vegetal în ornamentica populară: *pomul*, ca reprezentant al spațiului culturalizat și cultivat, *bradul*, ca simbol al naturii pure și al permanenței ciclice.

Diversitatea formelor în care sunt reprezentate aceste motive este remarcabilă: de la arbori cu rădăcini vizibile sau fără, la variante stilizate în glastră, cu elemente zoomorfe precum păsările așezate pe ramuri, ori cu inserții florale, până la reprezentări lipsite de frunziș sau redări extrem de simplificate.

Motivul bradului și, în mod particular, creanga de brad se regăsesc frecvent în scenografia rituală a celor mai importante momente din ciclul vieții, nunta și înmormântarea, având un rol simbolic profund. Variantele simbolice ale Pomului vieții, precum pomul mortului, pomul celui viu sau pomul cu pomeni, sunt „...parte integrantă din recuzita ritualică asociată funeraliilor și ceremoniilor de comemorare a celor trecuți în neființă” [3, p. 38].

Diversitatea formelor în care sunt reprezentate aceste motive este remarcabilă: de la arbori cu rădăcini vizibile sau fără, la variante stilizate în glastră, cu elemente zoomorfe precum păsările așezate pe ramuri, ori cu inserții florale, până la reprezentări lipsite de frunziș sau redări extrem de simplificate.

În categoria motivelor arboricole se înscrie și motivul denumit *vița-de-vie*, deosebit de reprezentativ în variantele realizate de țesătoarele din zona centrală și de nord a Moldovei. Motivul *viței-de-vie*, în diversele sale ipostaze, nu se limitează doar la ornamentica covoarelor, ci este prezent și în decorul țesăturilor din fibre vegetale: pe câmpul ștergarelor, al fețelor de masă, precum și în structura dantelelor utilizate pentru prostirile de pat. Preferința acordată acestor specii arboricole – pomul, bradul, vița-de-vie – se fundamentează pe o memorie colectivă selectivă, care conservă și transmite simboluri arhetipale.

Pomii. Motivul *pomului vieții* se înscrie în vechiul repertoriu ornamental al artei populare din spațiul moldovenesc. Fiind un simbol arhaic cu multiple valențe mitologice și spirituale, reprezintă legătura dintre cer, pământ și lumea de jos și considerat un axis mundi (ax al lumii), care conectează universul în plan vertical. *Pomii* sunt puși în valoare de motivele asociate (*ramuri de flori, flori stilizate sau* chiar motive geometrice, motive antropomorfe, zoomorfe și avimorfe). Imaginea pomului este stilizată și adaptată tehnicii de țesut, ceea ce evidențiază măiestria meșteșugului popular.

Reprezentarea plastică a pomilor în piesele tradiționale sunt:

- *Pomul, brăduț primordial*- în forma sa arhetipală originală, reprezentată printr-o simplă rămurea de brad;

- *Pomul, brăduț antipodic*- în formă de *brăduți* aranjați conform principiului inversiei- identificate în picturile ceramicii de Cucuteni;
- *Imaginea pomului „toiagul magic”*- reprezentare vizuală pe axă verticală, extinzându-se în direcții opuse prin crengi și rădăcini, dând naștere fabulosului *Pom Cosmic* în forma unui *brad*;
- *Bradul primordial cu aspecte metaforice*- ramurile sale se metamorfozează la extremități în delicate căpușe sau chiar în *petale de busuioc*, ori asociate formei de sfeșnic;
- *Bradul cosmic* - reprezentarea ca element axial, integrat chiar în structura *rădăcinilor*.

Motivul *bradului primordial* își păstrează continuitatea simbolică și stilistică fiind identificat pe vârstele lăicelor secolului al XVIII-lea. Începând cu mijlocul secolului al XIX-lea, figurile stilizate ale bradului sunt dispuse în mod aparent aleatoriu printre alte elemente decorative, contribuind la ansamblul semantic al compoziției ornamentale a covoarelor. *Pomul vieții* din țesăturile basarabene, derivat din conceptul arhetipal al *pomului cosmic*, prezintă similitudini remarcabile cu prototipurile pomilor desemnați drept „biblici” sau „iranieni”. Adesea, coroana acestora este împodobită cu reprezentări de fructe mari și păsări, în timp ce trunchiul, ușor îngroșat la bază, simbolizează rădăcina, consolidând astfel legătura dintre elementele terestre și cele cosmice. [18, p. 143-146].

În țesăturile tradiționale, compozițiile motivului *pomului* reflectă toate elementele tradiționale ale simbolului: rădăcina, din care se ramifică mai multe încręgături, tulpina dreaptă cu ramuri oblice, inegale și asimetrice, uneori încărcate cu frunze, flori și fructe mari. De-a lungul timpului, în contact cu tradițiile culturii locale, motivul a evoluat, uneori suferind modificări în structura sa: pomul a fost transformat în coloană, cruce sau stelă, iar păsările au fost înlocuite cu figuri umane sau animale fantastice. Pe teritoriul țării noastre, cele mai remarcabile reprezentări ale *pomului* au fost realizate pe câmpurile lăicelor și ale scoarțelor, în decorul ștergarelor, al fețelor de masă, prostirilor de pat și alte piese. Imaginea *pomului antropomorfizat* apare frecvent pe multe covoare basarabene datând din a doua jumătate a secolului XVIII și până la mijlocul secolului XIX.

Pe diferite textile tradiționale (țesut, broderie), motivul *pomului* este redat și în varianta *vasului cu flori* denumit în termeni locali *vazon (glastră)*. Cu timpul, reprezentarea *pomului în glastră* suferă transformări semnificative, dobândind configurații specifice spațiului local, uneori dificil de recunoscut. Aproximativ în primul sfert al secolului al XIX-lea, procesul de stilizare și reinterpretare a pomilor-flori cu forme fantastice și o estetică deosebită se încheie, conturând imagini de glastre ornamentale. În câmpurile *lăicelor și păretarelor*, *pomul* - ca arbore al vieții este asociat cu motive avimorfe și antropomorfe: păsări și oameni care îl păzesc.

O variantă alternativă a *pomului vieții* este *pomul floare*, ori *pomul cu turte dulci*, care, cel mai probabil, își are originea în vechile ritualuri agrare, unde pomii împodobiți cu ofrande aveau un rol ceremonial. Pe suprafața mai multor covoare din secolul al XIX-lea, se regăsește frecvent un pom stilizat cu formă romboidală, reprezentat fie orizontal, fie vertical, având coroana alcătuită din elemente asemănătoare „turtelor dulci”. De regulă, această coroană este susținută de o pereche de „nourași” oblici, dispuși simetric sub ea. În plus, spațiul dintre pomi este adesea decorat cu „scaune-tronuri” solare, simboluri ce reflectă fertilitatea și belșugul. În spațiile dintre pomii marcați la rădăcină cu cruciulițe solare apar, de-a lungul marginilor, reprezentări stilizate ale păsărilor, considerate simboluri ale spiritelor vegetației și recoltelor. Pornind de la acest concept iconografic, de-a lungul secolului al XIX-lea s-a conturat o întreagă serie de imagini arboriforme, care variază de la pomi cu coroane romboidale, sprijinite pe „nourași”, până la reprezentări stilizate ale diverselor flori, în special busuioc, integrate în structura decorativă a acestui tip de pom.

De la sfârșitul sec. XVIII-lea până la mijlocul secolului al XIX-lea, continuă să fie utilizate și reprezentări ale *pomilor* cu structură asemănătoare *candelabrelor*. Această particularitate de reprezentare a pomilor este specifică nu numai regiunii de sud a Moldovei, raioanele Căușeni, Ștefan Vodă, dar și în zona de nord, la Dondușeni, în colecții private.

În decorul țesăturilor tradiționale, imaginea *pomului* este frecvent întâlnită în poziție centrală, având o funcție axială, de pivot al compoziției ornamentale. Printre frumoasele piese de decor, unde motivul pomului are un loc de frunte sunt ștergarele, numite diferit în diverse zone etnografice din Moldova: prosoape (cele mai fine - năframe) în zonele de nord și de centru; mânăștergură (Transnistria); peșchir (zona de sud), țesături tradiționale care se utilizează în momentele de vârf ale vieții omului [37].

Motivul *pomul vieții* în decorul ștergarelor este amplasat în diverse moduri, în funcție de structura compozițională și de funcția simbolică a piesei: pomul, motiv singular central; motiv central repetat; motiv repetat la capete; motiv singular la capete. Motivul *pomului* în decorul ștergarelor apare alături de motive antropomorfe în deosebi în decorul ștergarului în șiruri, în pereche, păpuși, călăreți cu cai, femeie între doi călăreți. Motivele antropomorfe (a femeilor) în alternanță cu motive vegetale (pomilor, florilor) și motive zoomorfe. La sud, motivele antropomorfe sunt alese, la centru și nord-est sunt brodate.

Vîta-de-vie. În piesele tradiționale din secolele XVIII–XIX, în proporții reduse, motivul viței-de-vie a îndeplinit frecvent funcția de element de margine în compoziția scoarțelor, fiind însă des întâlnit și ca motiv central în decorul păretarelor. În diversele sale ipostaze, acest motiv nu se limitează la ornamentica covoarelor, ci este prezent și în decorul țesăturilor realizate din fibre

vegetale, precum ștergarele, fețele de masă și dantelele utilizate la proștirile de pat. Din punct de vedere iconografic, reprezentările variază: în unele piese este redat exclusiv vrejul cu frunze, în altele apare vița-de-vie cu struguri, iar în anumite cazuri este ilustrată doar frunza, tratată ca element decorativ autonom.

În aria etnografică a Moldovei centrale, motivul *viței-de-vie* se impune ca unul dintre cele mai recurente elemente ale repertoriului ornamental textil, fapt ce indică atât persistența sa simbolică, cât și integrarea sa organică în structurile decorative specifice regiunii. Acesta este utilizat cu precădere în decorul horboțicăi fețelor de masă, unde funcționează ca element de articulare vizuală și de delimitare a câmpului ornamental, dar și pe câmpul central al ștergarelor, unde capătă un rol compozițional dominant. Inserarea motivului în aceste zone privilegiate ale obiectului textil relevă o opțiune estetică orientată spre echilibru, ritm și continuitate formală, caracteristice zonei centrale. Totodată, frecvența și modul de reprezentare a *viței-de-vie* pot fi corelate cu funcționalitatea domestică și ceremonială a acestor piese, sugerând o relație strânsă între simbolistica vegetală, practica socială și identitatea culturală regională.

Se poate presupune că frecvența ridicată și diversitatea tehnică a reprezentărilor motivului *viței-de-vie* în decorul țesăturilor tradiționale din Moldova sunt direct corelate cu specificul viticol al regiunii, funcționând ca un marker identitar și simbolic al comunităților locale. Astfel, prezența acestui motiv în multiple tehnici de realizare – țesere, broderie, croșetare, coasere – nu reflectă doar adaptabilitatea sa ornamentală, ci și o valorizare culturală profundă, prin care *vița-de-vie* este transpusă în limbaj textil ca expresie a continuității, prosperității și coeziunii sociale. În colecții muzeale și particulare, acest motiv este întâlnit în decorul fețelor de masă, în dantela de margine ori în dantela încheieturii [34, p. 40].

În decorul unor ștergare datate de la sfârșitul secolului al XIX-lea, motivul *vrejului viței-de-vie* este organizat inițial pe direcție verticală; totuși, prin repetarea ritmică a acestui element ornamental, se constituie compoziția generală a piesei, care capătă un caracter decorativ predominant orizontal. Această alternanță între orientarea motivului și modul său de repetare contribuie la echilibrul vizual și la structurarea ornamentației textile. În alte ștergare din aceeași perioadă apare motivul *viței-de-vie*, reprezentat prin struguri, frunze și cârcei.

Vița-de-vie nu reprezintă doar un simplu motiv decorativ, ci un simbol complex, polisemantic, asociat unor valori precum rodnicia și belșugul, viața și continuitatea, bucuria și sărbătoarea, precum și protecția spirituală. Acest simbol este frecvent întâlnit în decorul țesăturilor tradiționale din majoritatea zonelor etnografice ale Moldovei.

Frunza. În reprezentarea *frunzelor* se observă două tendințe: una în care aceste forme sunt stilizate geometric, apărând doar în liniile esențiale, sau, relativ mai recent, se caracterizează printr-o redare negeometrică, în maniera desenului liber, reproducând o formă mai apropiată de cea din natură. În primul caz, în urma geometrizării excesive, frunza ia forma rombului sau a pătratului. Alteori frunza îmbracă forme trapezoidale, iar floarea, redată numai în linii generale și micșorată, se reprezintă ca un pătrat sau un romb minuscul. Mai frecvent, acest proces de simplificare se practică în cazul ghirlandelor marginale sau intermediare, cu ajutorul cărora se obține separarea registrelor principale.

În compoziții aornamentale, *frunza* este dispusă în reuniuni mai ales trigeminate sau bigeminate, fiind mai rar singulară. Frunzele sunt dispuse uneori asimetric, alteori simetric într-o compoziție originală și diversă, legându-se prin pețiol de tulpini subțiri, grațios desenate, cu care laolaltă alcătuiesc rămurelele. În piesele textile datate din secolul al XVIII-lea, motivul frunzei este redat printr-un proces accentuat de stilizare ornamentală, ceea ce face dificilă identificarea cu exactitate a speciei la care se referă reprezentarea. În unele mostre de covoare din secolul al XIX-lea, motivul frunzei este integrat în decorul chenarului, unde apare organizat sub forma unei ghirlande ornamentale. Această ghirlandă se desfășoară ritmic de-a lungul marginii covorului, fiind întreruptă sau accentuată periodic de prezența unui motiv floral, a cărui specie nu poate fi identificată cu precizie. Uneori, frunzele apar ca o împletitură în formă de lanț, grupate în jurul unui vrej ce întruchipează un ax de simetrie, care parcurge câmpul ornamental în genul călițelor ocolite din linii curbe sau, mai frecvent, frânte.

În anumite compoziții ornamentale, frunzele sunt dispuse în jurul unui motiv floral central, fiind realizate într-o singură culoare, dar în nuanțe diferite, ceea ce conferă decorului o subtilă variație cromatică și un plus de dinamism vizual.

În decorul ștergarelor tradiționale, motivul frunzei apare frecvent sub diferite forme compoziționale, fiind integrat în structuri ornamentale variate. Acesta se întâlnește adesea sub forma unor crenguțe cu frunze stilizate sau a unor rămurele decorate cu frunze și flori. Prin urmare, observăm că, frunza multă vreme a fost reprezentată, în mare parte, într-o formă generalizată, nelegată de forma unor specii precise, inspirată de cele mai frecvente și mai simple flori, ca cele de câmp, de pădure, de fânațe: *busuioc*, *floare de fag*, *lăcrămioare*, *ghiocei*, *clopoței de câmp*, *bujor* etc., întâlnite de om la tot pasul. Acestea apar însă în foarte numeroase variante morfologice: zeci de modele diferite de *trifoi*, de *trandafir*, de *maghiran*, de *garoafă*, de *lalea*, de *floarea soarelui* etc.

Floriile. Planta care se regăsește cel mai frecvent în creațiile meșterilor populari din Republica Moldova și desigur în marea familie a motivelor vegetale, plasate în decorul țesăturilor tradiționale este **busuiocul**. În decorul covoarelor basarabene, motivul busuiocului se atestă în două variante de reprezentare: *Floarea de busuioc cu patru petale* - cea mai veche și mai des întâlnită, foarte stilizată și văzută de deasupra, în proiecție frontală, fiind aranjată pe vârstele din curmezișul covorului, ea poate alcătui motivul principal al decorului. A doua metoda constă în forma unei stebles mari sau foarte mici reprezentată în *proiecție de profil*. În această variantă, imaginea busuiocului se aseamănă cu cea a garoafei sălbatice, de câmp.

În primele sale reprezentări, identificate în covoarele basarabene de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, motivul florii de busuioc apare cu patru petale, redată în proiecție frontală [18]. Această variantă, simplificată și armonios integrată în compozițiile ornamentale, constituie nucleul decorativ central al pieselor și este adesea asociată cu alte motive tradiționale, precum steaua, roata focului și norul, exprimând aspirația spre fertilitate, belșug și protecție divină. Ulterior, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, motivul cunoaște diversificări morfologice și compoziționale, apărând și în proiecție de profil, sub forma unei tulpini cu boboc. Această nouă variantă, frecvent întâlnită pe păretare, ștergere și dantele, marchează o tendință de reînnoire formală și de adaptare la gusturile estetice ale epocii, fără însă a-și pierde semnificația sa inițială [30].

Floarea de busuioc, este un motiv frecvent întâlnit și în decorul ștergarelor, fiind reprezentată stilizat, cu patru petale și redată în proiecție frontală, văzută de sus. Aceasta poate constitui elementul central al compoziției decorative sau poate fi amplasată la extremitățile piesei, pe horboțică. Observăm că *motivul busuiocului* a parcurs un proces complex de stilizare, adaptare și simbolizare, păstrându-și statutul de element decorativ și simbolic esențial în arta textilă tradițională moldovenească.

Trifoiul. În decorul ștergarelor datate la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea se remarcă frecvent prezența acestui motiv vegetal, investit, în plan simbolic, fiind asociat cu norocul, prosperitate și protecție. Reprezentarea *trifoiului cu patru foi*, în special în proiecție plană, văzută de deasupra, prezintă similitudini morfologice evidente cu motivul *busuiocului*, frecvent stilizat în mod analog în țesăturile tradiționale. Această apropiere formală, determinată de convențiile decorative și de tendința de schematizare specifică artei populare, face dificilă delimitarea clară între cele două motive.

Bujorul. Prin simbolistica sa, bujorul are afinități pronunțate cu trandafirul. „Imaginea acestei flori a pătruns în iconografia covoarelor la începutul sec. XX și cel mai des o întâlnim în

ipostaze aproape naturaliste pe războaiele mari, numite „Tavă”, „Buchete” sau chiar „Tabloane”, adeseori executate după modele special pregătite de către profesioniști” [18].

Cele mai numeroase piese textile tradiționale care integrează motivul floral al bujorului datează din prima jumătate a secolului al XX-lea, se regăsesc într-o varietate de obiecte de uz gospodăresc și ceremonial, precum scoarțe, războaie, lăicere, păretare, ștergare, fețe de masă și alte textile. În compozițiile ornamentale, bujorii apar adesea alături de motive avimorfe sau sunt integrați în buchete, asociați cu elemente geometrice ori vegetale, precum *pomul vieții*, ramurile de *viță-de-vie* sau *frunzele* stilizate. În contextul decorului ștergarelor, motivul bujorului ocupă un loc aparte, fiind adesea inclus nu numai pe suprafață dar și în structura *horboțicăi*, bogat ornamentată și încărcată de semnificații simbolice. Pe „războaiele mari”, bujorii sunt reprezentați adesea în buchete bogate, cu contururi ondulate și petale pline, realizate cu o cromatică intensă, dominată de roșu, vișiniu și roz.

În perioada interbelică și în prima jumătate a secolului XX, motivul floral al bujorului se transformă într-un element central al decorului covoarelor și scoarțelor din lână, coexistând cu alte motive vegetale sau geometrice, *ramuri*, *frunze*, *pomul vieții* ori *vița-de-vie*. Cromatica devine tot mai variată, iar raportul dintre fond și decor evidențiază tendința spre contrast și dinamism vizual. În unele cazuri, fondurile închise, pun în valoare intensitatea bujorilor roșii, conferind compoziției un efect ceremonial. Alteori, fondurile deschise și pastelate sugerează o sensibilitate mai rafinată.

Trandafirul. reprezintă una dintre cele mai frecvent întâlnite flori în ornamentica tradițională moldovenească, fiind redat în compoziții decorative complexe ce includ floarea deschisă, bobocul și frunzele. Aplicarea motivului *trandafirul* în ornamentica țesăturilor tradiționale, reprezintă o inovație relativ recentă, devenind frecvent abia începând cu mijlocul secolului al XIX-lea. Prezența trandafirului în decorul țesăturilor: în covoare, ștergare de nuntă, textile pentru botez, subliniază importanța sa în universul spiritual al moldovenilor.

În mai multe mostre de la sfârșitul secolului al XIX-lea se observă o tendință de amplificare a formei motivului trandafirului, reprezentat adesea în variante hipertrofiate, cu petale stilizate și proporții exagerate. În unele cazuri, compoziția decorativă este dominată de unul sau trei trandafiri amplasați pe câmpul central, înconjurați de alte elemente vegetale, fapt care conferă piesei un caracter monumental și expresiv. Aceste tendințe se observă în partea de nord a Moldovei.

Motivul *trandafirului* este întâlnit în decorul ștergarelor din sudul, zona centrală și nordică a Moldovei. În bordura dantelelor (*horboțica*) a multor ștergare și fețe de masa sunt integrate, prin tehnica croșetării, fie flori de trandafir, fie ghirlande de trandafiri dispuse în rânduri, alături de alte motive decorative. Acestea pot include reprezentări de păsări, animale sau diverse elemente

vegetale. Decorul vegetal pe suprafața ștergarelor este dispus în concordanță cu cerințele funcționale și estetice.

Floarea stelară. În horboțica ștergarelor și a fețelor de masă realizate în prima jumătate a secolului XX, persistă *floarea cu opt petale*, cu *cinci petale* ori *șase petale*. Motivul cu opt petale, denumit *floare stelară*, este perceput vizual ca având opt petale, însă, în realitate, structura sa derivă din patru petale dispuse astfel încât creează impresia unei forme stelare.

Floarea în vas. Floarea reprezentată într-un vas, protejată de două păsări sau două mamifere, ilustrează motivul simbolic al *pomului vieții*, întâlnit frecvent în țesăturile de interior de factură mai recentă. În diferite surse, acest motiv apare sub denumiri precum „*floarea în glastră*”, „*floarea în ghiveci*”, „*floarea în coșuleț*”. Este frecvent întâlnit în decorul diverselor țesături tradiționale, cum ar fi: *covoare*, *ștergare*, *prostiri de pat*, *fețe de masă* și *fețe de pernă*.

În majoritatea scoarțelor, apare pe un fundal negru, frecvent asociat sau alternat cu alte motive tradiționale, precum *pomul vieții* sau *spicul de grâu în glastră*. În decorul covoarelor este întâlnit nu numai pe câmpul central, dar și pe chenarul piesei.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, în decorul ștergarelor din colecțiile muzeale, se remarcă o abundență de motive florale reprezentate în vazon. La începutul secolului al XX-lea, în decorul ștergarelor din nordul, centrul și sudul Basarabiei se remarcă o transformare treptată a motivelor florale. Cromatica devine mai variată, utilizându-se două sau trei nuanțe, iar reprezentarea vazonului capătă o formă mai clară și mai bine conturată în cadrul compoziției ornamentale. Mai frecvent în decorul țesăturilor, motivul se remarcă prin organizări compoziționale echilibrate și variate, fiind integrat atât în câmpul central, cât și în chenare sau medalioane. Evoluția sa reflectă trecerea de la forme puternic stilizate și geometrize, caracteristice secolului al XIX-lea, la reprezentări mai naturaliste și cromatic bogate în secolul al XX-lea.

Motive vegetale ce reprezintă **hrana**, ca sursă de existență umană, și-a găsit expresii simbolice, metaforice și, uneori, naturaliste în decorul textilelor tradiționale. Cercetătorul Gh. Mardare evidențiază legătura strânsă dintre această reprezentare ornamentală și mitul *Pomului hrănitor*, înțeles ca sursă primordială de viață și abundență. În viziunea sa, motivul *rădăcinii vieții* dobândește o poziție distinctă în cadrul ornamenticii lăicerelor basarabene, cunoscând o dezvoltare diversificată, concretizată în cel puțin patru tipologii compoziționale. Denumirile populare atribuite acestor variante, „*sfecla*” sau „*rădăcina*”, relevă, pe de o parte, originea vegetală a motivului, iar pe de altă parte, integrarea sa organică în imaginarul și experiența cotidiană a basarabenilor.

Motivul **spicului de grâu** din decorul țesăturilor tradiționale prezintă unul dintre cele mai frumoase motive decorative folosite în ornamentica covoarelor. Majoritatea țesăturilor analizate, cu fundalul negru pe toată suprafața, motivul *spicului de grâu*, se remarcă prin amplasarea acestuia exclusiv în câmpul central al compoziției - fapt ce poate fi interpretat simbolic prin raportare la semnificația pământului fertil. În tradiția ornamentală și simbolică a artei textile, culoarea neagră este frecvent asociată cu solul roditor, cu adâncul pământului și cu ideea de germinație și regenerare. Prin această relație cromatică și simbolică se accentuează ideea de fertilitate, continuitate și prosperitate, valori fundamentale în mentalitatea tradițională agrară.

În motivele scoarțelor de Căușeni, apare frecvent imaginea *bobului de grâu*, a *spicului* și a *grâului înfrățit*. În unele piese, imaginea stilizată a spicului are rol de semn, uneori de semn de proprietate, iar în altele, tema grâului ia diverse forme de expresie și constituie tema dominantă. Este necesar să remarcăm în aceste teme atitudinea sacramentală față de pâine a locuitorilor din Basarabia, promotori ai unei culturi tradiționale, agrare prin definiție [2].

Motivele *spicului de grâu* din decorul ștergarelor sunt reprezentate într-o manieră stilizată și liniară, adaptată tehnicii de brodată cu fir alb pe fond alb, specifică ștergarelor ceremoniale. Ornamentica lor, de obicei, este organizată în registre orizontale, iar motivul *spicului* apare într-un registru distinct, unde este redat printr-o linie axială continuă care sugerează tulpina plantei. Stilizarea motivului este accentuată de simplitatea formelor geometrice și de contrastul discret dintre zonele mai dense și cele mai transparente ale țesăturii. Prin această tehnică decorativă, motivul vegetal este redus la elementele sale esențiale, păstrând totodată recognoscibilitatea formei naturale. Imaginea simbolică a bobului aruncat în pământ este frecvent întâlnită în decorul covoarelor din secolul al XIX-lea [18].

De asemenea, în decorul covoarelor basarabene întâlnim motive: *cununi din flori*, *petale*, *crenguțe* - motive cu denumirea de jemna miresei (pâinea), colacul mirelui, colacul miresei. Aceste elemente ornamentale reflectă o puternică legătură cu simbolistica rituală a moldovenilor pentru care pâinea este prezentă sub numeroase forme și poartă semnificații variate, corelate cu etapele și funcțiile secvențelor rituale în cadrul cărora este utilizată.

În iconografia unor mostre datate la hotarul secolelor al XIX-lea și al XX-lea, apar reprezentări pronunțat stilizate ale unor specii concrete de plante cultivate, cum ar fi: *floarea-soarelui* și *știuletele de porumb*. Prezența acestor imagini atestă persistența tematicii „comestibilității” în decorul covoarelor chiar și într-o etapă relativ târzie a evoluției ornamenticii textile, evidențiind continuitatea interesului pentru simbolistica vegetală asociată hranei și fertilității.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

- Arta populară prezintă o sursă inepuizabilă în explorarea motivelor vegetale, tehnicilor de realizare și semnificațiilor simbolurilor transmise de la strămoși generațiilor ulterioare.
- Predominarea motivelor vegetale în ornamentica țesăturilor tradiționale din Republica Moldova se explică prin convergența unor factori geografici, culturali și simbolici care au contribuit la configurarea imaginarului colectiv și la modelarea viziunii artistice a creatorilor. Ponderea motivelor vegetale în țesăturile tradiționale reflectă determinismul geografic și agrar al spațiului, economia rurală bazată pe cultivarea plantelor, sacralizarea naturii în cadrul mentalității oamenilor, funcția rituală și identitară a țesăturilor. Această convergență explică statutul privilegiat al motivelor vegetale în sistemul ornamental tradițional.
- Prezența în mare măsură a motivelor vegetale este interpretată în raport cu funcția social-rituală a pieselor tradiționale, care nu aveau doar rol utilitar, ci erau și elemente integrante ale practicilor ritualice (naștere, nuntă, înmormântare), dar și ale marcării statutului social. Ornamentul vegetal nu era un simplu decor, ci un motiv de protecție simbolică.
- La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, în ornamentica țesăturilor tradiționale se observă o extindere semnificativă a repertoriului vegetal, cu o predilecție evidentă pentru motivele florale. În anumite compoziții, referința la modelul natural păstrează trăsături formale care trimit direct la structura organică a florii, în altele, însă, aceasta este supusă unui proces accentuat de stilizare, care conduce la abstractizarea și reconfigurarea elementului vegetal.
- Majoritatea țesăturilor tradiționale păstrate în colecții muzeale ori particulare, ale căror decor a fost realizat prin vopsirea cu coloranți naturali, prezintă o mare valoare culturală, deoarece acest proces presupunea aplicarea unor procedee străvechi, complicate, transmise din generație în generație, reflectând o bună cunoaștere a resurselor naturale și a metodelor de obținere a culorilor. Utilizarea coloranților naturali permitea obținerea unor game cromatice variate, caracterizate prin nuanțe calde, luminoase și armonioase, aflate în consonanță cu paleta cromatică a mediului natural.
- Introducerea coloranților chimici în vopsirea fibrelor, determină diversificarea paletei cromatice și apariția unor tonalități saturate, dificil de obținut anterior. Această inovație tehnologică favorizează elaborarea unor soluții decorative novatoare și contribuie la expresivitatea plastică a limbajului vizual al țesăturilor. În acest cadru, motivul floral este

valorizat preponderent din perspectiva funcției sale estetice, în detrimentul dimensiunii simbolice tradiționale, care își pierde treptat relevanța în favoarea unei abordări predominant decorative.

- În țesăturile cercetate, motivul *pomului* evoluează de la reprezentări profund geometrizate, reduse la scheme simbolice, către formule din ce în ce mai elaborate cu ramuri curbe, flori, păsări și elemente vegetale recognoscibile. Această transformare stilistică, vizibilă mai ales începând cu sfârșitul secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea, denotă atât influența noilor sensibilități estetice, cât și dorința meșterilor populari de a conserva și reactualiza mesajele ancestrale într-un limbaj vizual contemporan. Diversitatea tehnicilor de realizare – țesut, ales, broderie, croșetare, dantelare – demonstrează capacitatea motivului *pomul* de a se integra organic în decorul țesăturilor tradiționale.
- Analiza comparativă a motivului *viței-de-vie* în țesăturile din diferite zone ale R. Moldova demonstrează o diversitate formală semnificativă, determinată de aria etnografică și de tehnica de realizare. De exemplu: în zona de nord, motivul *viței-de-vie* este frecvent geometrizat și stilizat, integrat în registre ornamentale riguroase, în timp ce în zona centrală capătă echilibru, ritm și claritate compozițională, fiind armonios adaptat funcției domestice și ceremoniale a obiectelor textile. În sud, reprezentările tind spre fluiditate și un realism accentuat, reflectând tradiția viticolă îndelungată a regiunii. Această variație regională confirmă capacitatea motivului de a se adapta contextului local, fără a-și pierde încărcătura simbolică esențială.
- Motivul vegetal *busuiocul* în decorul țesăturilor tradiționale se afirmă ca un element central al universului simbolic, reunind valențe religioase, magice și terapeutice, care îi conferă un statut privilegiat, cu o prezență constantă în obiceiurile de familie, în practicile rituale și în credințele legate de destin, dragoste și protecție. Integrarea motivului *busuiocul* în ornamentica țesăturilor tradiționale confirmă transferul acestor semnificații în plan artistic, unde planta este transpusă într-un limbaj decorativ stilizat ce devine nu doar un motiv decorativ, ci și un simbol identitar.
- Motivele vegetale care simbolizează hrana – *spicul de grâu*, *rădăcina vieții* – reflectă un strat arhaic de semnificații sacre, fiind asociate cu reprezentări simbolice ale pâinii și ale fertilității. Motivul *spicului* se regăsește în decorul covoarelor și al ștergarelor și este redus la elementele sale esențiale, păstrând totodată recognoscibilitatea formei naturale. Imaginea bobului de grâu, a spicului și a grâului înfrățit capătă diverse forme de expresie și devine tema dominantă a compoziției, cu evidențierea atitudinii sacramentale față de pâine a locuitorilor țării noastre, promotori ai culturii tradiționale de natură agrară. Aceste motive nu reprezintă simple elemente

decorative, ci adevărate coduri vizuale prin care sunt transmise valori culturale, credințe și practici tradiționale.

- Ornamentica țesăturilor tradiționale, continue să inspire artiștii contemporani în valorificarea motivelor decorative, în experimentarea diverselor procedee de stilizare a formelor, în aplicarea difractor structuri compoziționale și a expresivităților cromatice. Prin păstrarea tradițiilor populare în arta textilă, tapiseria artistică dobândește un stil distinct și recognoscibil în contextul artei contemporane, evidențiindu-se prin bogăția ornamentală, simbolism, lirism și particularități specifice.

Recomandări

- Este necesară identificarea, colectarea și valorificarea artistică a țesăturilor tradiționale din patrimoniul muzeal național și din colecțiile particulare care nu sunt incluse în circuitul expozițional sau în cadrul târgurilor. Aceste piese tradiționale, țesute sau brodate, nedocumentate până în prezent, ar oferi un suport științific valoros pentru analiza motivelor ornamentale (vegetale, geometrice, zoomorfe, antropomorfe etc.) integrate în decor.
- De întreprins în continuare cercetări de teren pentru identificarea, analiza semantică și morfologică a motivelor vegetale în corelație cu alte motive decorative amplasate în ornamentica țesăturilor tradiționale.
- Aplicarea creativă în creațiile artiștilor plastici a motivelor vegetale din decorul țesăturilor tradiționale din a doua jumătate a secolului al XX-lea, care au semnificații specifice spațiului moldovenesc.
- Elaborarea materialelor didactice (suport de curs, ghid metodic) pentru studenții ciclului I, licență, specialitatea Arte decorative aplicate (Tapiserie artistică/Ceramică artistică/Metal artistic), pentru a înlesni accesul tinerilor la o cunoaștere mai profundă a valorilor artei populare.

BIBLIOGRAFIE

1. Bănățeanu, T., Focșa M., Ornamentul în arta populară românească. București: Meridiane, 1963, 47 p.
2. Buzilă, V., Imaginea culturilor cerealiere pe covoarele moldovenești din secolele XVIII-XX. In: Buletin științific. Ed. a 3-a. Chișinău, 1990, p. 136-154.
3. Buzilă, V. Covoare basarabene. Din patrimoniul Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală, Republica Moldova. București: Institutul Cultural Român, 2013, 252 p.
4. Chevalier, J., Gheerbrant, A. (coordonatori). Dicționar de simboluri. Iași: Polirom, 2009. 1072 p. ISBN 978-973-46-1286-4.
5. Ciocanu, M. Ștergare moldovenești: (sf. sec XIX – încep. sec. XX): Colecțiile muzeului. Chișinău: Lyceum, 2003, 96 p. ISBN 9975-9794-0-8.
6. Ciocanu, M. Cusături și broderii pe textile de interior: Colecții muzeale. In: Buletin științific: Revista de etnografie, științele naturii și muzeologie: serie nouă. 2016, nr. 25 (38), pp. 59-75. ISSN 1857-0054.
7. Ciocanu, M. Florile în panteonul românesc. In: Buletinul științific al Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală a Moldovei. 2003, vol 5 (18), pp.71-83. ISSN 2587-3938.
8. Ciorănescu, A. A. Dicționarul etimologic al limbii române. Diccionario etimológico rumano [online]. București: Universidad de La Laguna; Editura Saeculum I.O., 2007. [citată 16 febr. 2025]. Disponibil: <https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/B114>
9. Ciubotaru, S., Ciubotaru, I.H. Ornamente populare tradiționale din Moldova. Iași, 1988, 337 p.
10. Ciubotaru, S., Ciubotaru, I.H. Scoarțe, covoare, drăgare. Patrimoniul Muzeului Etnografic al Moldovei. Iași: Palatul Culturii, 2025, 521 p.
11. Ciubotaru, S., Ciubotaru, I.H. Ornamente populare tradiționale din zona Botoșanilor. Botoșani, 1982, 139 p.
12. Condraticova, L., Tocarciuc, A. Simbolismul, tipologia și uzualitatea țesăturilor lucrate în centrele de artizanat din Moldova: Studiu preliminar. In: Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective: conf. națională cu participare internațională, Bălți, 21-22 iun., 2019. Bălți. 2019, pp. 398-402. ISBN 978-9975-3316-1-6.
13. Dicționar enciclopedic ilustrat. Chișinău: Cartier, 1999, 1808 p.
14. Dunăre, N. Ornamentica tradițională comparată. București: Meridiane, 1979, 159 p.
15. Eliade, M. Imagini și simboluri: Eseu despre simbolismul magico-religios. București: Humanitas, 1994, 235 p. ISBN 973-28-0480-7.
16. Evseev, I. Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale. Timișoara: Amarcord, 1994, 221 p. ISBN 973-96667-2-8.
17. Florescu, E. Textile populare de casă din zona Neamț. București: Editura Etnologică, 2010, 225 p. ISBN 978-9975-139-64-9.
18. Mardare, Gh. Arta covoarelor vechi românești basarabene: Magia mesajului simbolic. Chișinău: Bons Offices, 2016, 334 p. ISBN 978-9975-86-095-6. ISBN 978-9975-79-947-8
19. Mardare, Gh. Ce înseamnă șanătău. In: *Orizontul*. 1968, nr. 11, p. 54. ISSN 0233-7061.
20. Mardare, Gh. Manifestări ieratiche ale imaginativului în decorul covoarelor vechi românești din Basarabia. În: *Arta '94*. Seria Artă plastică, 1994, p. 43-51.
21. Marinescu, M. Arta populară românească. Țesături decorative. Cluj-Napoca: Dacia, 1975, 128 p.

22. Moisei, L. Funcțiile și dimensiunile ornamenticii ca parte integrantă a artei populare. In: Patrimoniul cultural național și universal: dialog istoric: In onorem Valeria Cozma: materialele conf. șt., 13-14 noiem. 2014. Chișinău: Pontos, 2014, p. 220-226. ISBN 978-9975-51-611-2.
23. Moisei, L. Limbajul simbolic al ornamentelor. In: *Inter Artes: Revistă de cultură*. 2014, nr.4, pp. 109-113. ISSN 2449-5662.
24. Moisei, L. Ornamentul – fenomen artistic-estetic. Chișinău: Bons Offices, Ed. Pontos, 2017, 271 p. ISBN 978-9975-51-905-2.
25. Munteanu, M., Munteanu, O. A. Mic dicționar de terminologie de artă. Botoșani, 2008, 402 p.
26. Petrescu, P. Motive decorative celebre. București: Meridiane, 1971, 106 p.
27. Petrescu, P., Stoica, G. Arta populară românească. București: Meridiane, 1981, 146 p.
28. Postolachi, E. Mărturii despre covoare ca parte componentă a culturii etnice. In: *Revista de etnografie*. 2005, nr. 1, pp. 40-56. ISSN 1857-0054.
29. Postolachi, E., Zelenciuc, V. Covorul moldovenesc. Chișinău: Timpul, 1990, 132 p.
30. Plașinda, S., Hubenco, T. Busuiocul - motiv vegetal cu multiple valori și semnificații. În: revista *Studiul Artelor și Culturologie: istorie, teorie, practică*. Categoria B. Chișinău: 2022. Nr. 2 (43). ISSN 2345-1408 E-ISSN 2345-1831, 155 pag., p. 136-140
https://revista.amtap.md/wp-content/files_mf/1680104093RevistaAMTAPnr.22022.pdf
31. Plașinda, S. Motivele vegetale în decorul țesăturilor de interior - surse și spații de cercetare. În: revista *Studiul Artelor și Culturologie: istorie, teorie, practică*. Categoria B. Chișinău: 2024. Nr. 2 (47). ISSN 2345-1408 E-ISSN 2345-1831. p. 114-119.
https://revista.amtap.md/wpcontent/files_mf/1741272802revistaAMTAPnr.2472024.pdf
32. Prut, C. Calea rătăcită. O privire asupra artei populare românești. București: Meridiane, 1991, 156 p.
33. Rotaru, P. Covoarele moldovenești. În: *Literatura și arta, Cultura materială a românilor / moldovenilor în Patrimoniul cultural național ca resursă pentru o dezvoltare durabilă a republicii moldova Volumul I*, 1978, p.151.
34. Secrieru-Harbizaru, P., Melega, M. Mit, ritual, tradiție în arta croșetării și broderiei din Basarabia. Chișinău: Editura Cadran, 2009, 88 p. ISBN 978-9975-8026-8-0.
35. Stoica, G.; Ligor, D. De la fibră la covor. Coord. E. Postolachi. București: Editura Fundației Culturale Române, 1998, 223 p. ISBN 973-577-179-9.
36. Șaranuța, S. Ornamente populare moldovenești. Chișinău: Timpul, 1984, 144 p.
37. Șofranksy, Z. Ștergarul tradițional moldovenesc. București/Chișinău: Semne, 2002, 233 p.
38. Șofranksy, Z., Șofranksy, V. Cromatica tradițională românească. București, 2012, 454 p.
39. Șofranksy, Z. Aspecte estetice în arta tradițională. In: *Revista de etnologie și culturologie*. 2015, vol. 18, pp. 8-13. ISSN 1857-2049.
40. Șofranksy, Z. Coloranții vegetali în arta tradițională. Chișinău: Business-Elita, 2006, 471 p. ISBN 978-9975-9812-4-8.
41. Șușală, I., Bărbulescu, O. Dicționar de artă. Termeni de atelier. București: Editura Sigma, 1993, 302 p.
42. Tzigara-Samurcaș, A. Arta în România. București: Minerva, 1909, 430 p.
43. Vatamaniuc, M. Teoria grupurilor în clasificarea scoarțelor. În: *Studii și cercetări de istoria artei. Seria Artă Plastică*, vol. 22. București, 1975, p. 167-184.
44. Zelenciuc, V., Bâtcă, M. Universul lumii țărănești, înscris într-un romb. In: *Revista de etnologie*. 2001, nr.1, pp. 5-14. ISSN 1957-2049.

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI:

Articole în reviste științifice din Registrul National al revistelor de profil

1. PLAȚINDA, Svetlana, HUBENCO, Teodora, Busuiocul – motiv vegetal cu multiple valori și semnificații. În: revista STUDIUL ARTELOR ȘI CULTUROLOGIE: istorie, teorie, practică. Categoria B. Chișinău: 2022. Nr. 2 (43), p. 136-140, ISSN 2345-1408 E-ISSN 2345-1831, https://revista.amtap.md/wp-content/files_mf/1680104093RevistaAMTAPnr.22022.pdf
2. PLAȚINDA, Svetlana. Motivele vegetale în decorul țesăturilor de interior – surse și spații de cercetare. În: Revista STUDIUL ARTELOR ȘI CULTUROLOGIE: istorie, teorie, practică. Categoria B. Chișinău: 2024. Nr. 2 (47). p. 114-119. ISSN 2345-1408, E-ISSN 2345-1831. https://revista.amtap.md/wpcontent/files_mf/1741272802revistaAMTAPnr.2472024.pdf

Articole în reviste științifice din străinătate recunoscute

1. PLAȚINDA, Svetlana, Vegetal symbolism in traditional Moldovan textiles / Simbolismul motivelor vegetale în țesăturile tradiționale din Republica Moldova, COLLOQUIA ARTIUM NR. 1 / 2025, p. 56-65, or. Oradea, România. ISSN: 2821-5117, ISSN-L: 2821-5117. <https://arte.uoradea.ro/en/colloquia-artium/current-issue/195-colloquia-artium#>

Articole în culegeri ale conferințelor științifice internaționale

1. PLAȚINDA, Svetlana, *The Symbolic Representation of Leaves, Flowers, and Fruits in the Ornamentation of Traditional Textiles from the Republic of Moldova*. Conferința științifică internațională, 16-17 octombrie 2025, ULIM, p. 79-85. În: revista „Intertext”, ULIM. Categoria B, nr. 2, Chișinău: 2025, p-ISSN 1857-3711, e-ISSN 2345-1750.

Articole în culegeri ale conferințelor științifice naționale

1. PLAȚINDA, Svetlana, *Reprezentări și semnificații simbolice ale motivelor vegetale în textilele tradiționale*. Cultura și arta: cercetare, valorificare, promovare”, conferință științifică națională (2024; Chișinău). Cultura și arta: cercetare, valorificare, promovare : Conferința științifică națională a doctoranzilor și conducătorilor de doctorat, 6 decembrie 2024, p. 101-111, ISBN 978-9975-176-06-4. <https://repository.amtap.md/items/dceda756-784c-46b6-8b4d-af0dda9dc172/full>

Participări/teze la conferințe științifice internaționale

1. PLAȚINDA, Svetlana, *Motivul pomului în decorul țesăturilor tradiționale din spațiul basarabean*. Învățământul artistic – dimensiuni culturale : Conferința științifică internațională, 11 aprilie 2025, Chișinău : Teze, articole / Chișinău : AMTAP, 2025. p. 165-167. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/236261
2. PLAȚINDA, Svetlana, *Țesături tradiționale de interior-parte componentă a patrimoniului cultural național*. Conferința științifică internațională, ediția a IX-a Consacrată Zilei Internaționale a Femeilor și fetelor cu activități în domeniul Științei, „Femeile în cercetare: destine, contribuții, perspective”, 11 februarie 2024. p. 233.
3. PLAȚINDA, Svetlana, *Motive fitomorfe simbolice în decorul țesăturilor moldovenești*. Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції Гагенмейстерськш читання. КІНУ ім. І. Огієнка, Кам'янець-Подільський, 19-20 листопада 2020 року. p. 85, Ucraina.
4. PLAȚINDA, Svetlana, *Figura feminină-motiv antripomorf în decorul covoarelor basarabene*. Învățământul artistic – dimensiuni culturale : Conferința științifică internațională, 20 aprilie 2018. Teze, articole / Chișinău : AMTAP, 2018, p. 58.
5. PLAȚINDA, Svetlana, *Elena Rotaru - personalitate artistică remarcabilă în tapiseria contemporană din R. Moldova*. Învățământul artistic – dimensiuni culturale : Conferința științifică internațională, 3 aprilie 2015, Teze. Chișinău : AMTAP, 2017. p. 49.
6. PLAȚINDA, Svetlana, *Procedee de expresie plastică în covorul și broderia națională*. Învățământul artistic – dimensiuni culturale : Conferința științifică internațională, 3 aprilie 2015. Teze. Chișinău : AMTAP, 2015, p. 31.

ADNOTARE
PLAȚINDA SVETLANA,
Evoluția semantică a motivelor vegetale aplicate în decorul țesăturilor tradiționale din
Republica Moldova,
Chișinău, 2026

Domeniul de studii doctorale: 021.3 Arte vizuale.

Program de doctorat: Arte plastice și decorative (doctorat științific).

Volumul și structura tezei include: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 139 de surse, adnotare (română, engleză), 138 de pagini text de bază.

Cuvinte chee: broderie, chenar, covor, decor, motive vegetale, ornament, păretar, simbol, scoartă, ștergar, țesături tradiționale.

Rezultatele cercetării sunt reflectate în 5 publicații științifice, 6 comunicări la conferințe științifice, expoziții de grup.

Scopul cercetării constă în identificarea, sistematizarea și analiza evoluției semantice a motivelor vegetale amplasate în decorul țesăturilor tradiționale din Republica Moldova.

Obiectivele cercetării: Caracterizarea țesăturilor tradiționale în funcție de destinație, materie primă și origine. Identificarea și descrierea plantelor stilizate în motive decorative. Sistematizarea și clasificarea motivelor vegetale aplicate în decorul țesăturilor tradiționale. Determinarea semnificației simbolice a motivelor vegetale integrate în decorul țesăturilor. Caracterizarea modurilor de amplasare a decorului pe suprafețele țesăturilor tradiționale. Analiza evoluției semantice a motivelor vegetale.

Noutatea și originalitatea științifică: Cercetarea își propune să completeze un segment mai puțin studiat în artele textile, legat de descrierea și caracterizarea evoluției semantice a motivelor vegetale care constituie clasa cea mai reprezentativă în decorul țesăturilor tradiționale din Republica Moldova. Au fost identificate și caracterizate cele mai importante plante, imaginea cărora apare în decor; clasificate și descrise motivele vegetale specifice zonelor geografice ale R. Moldova; stabilite evoluția structurală și semantică a motivelor vegetale în țesăturile tradiționale din lână și din fibre vegetale; analizate semnificațiile și simbolistica motivelor.

Semnificația teoretică a cercetării constă în caracterizarea celor mai importante motive vegetale aplicate în decorul țesăturilor tradiționale din R.Moldova; analizate evoluția cromatică, semantică și simbolică a motivelor vegetale în diferite tipuri de țesături. Teza completează istoriografia domeniului cu date importante din colecțiile muzeale și cercetările de teren.

Valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele obținute prezintă un material valoros pentru muzeografi, etnografi, meșteri populari și tineri cercetători în artele decorative și populare. Studiul reflectă o viziune complexă asupra țesăturilor tradiționale din R. Moldova și a diversității motivelor vegetale aplicate în decorul lor, informație ce va servi ca suport metodic pentru studenții de la specialitățile din domeniul artelor decorative.

Aprobarea rezultatelor cercetării. A fost discutată la ședințele Comisiei de îndrumare. Rezultatele științifice sunt reflectate în 5 articole, 6 comunicări la foruri științifice internaționale.

ANNOTATION
PLATINDA SVETLANA,

*The Semantic Evolution of Floral Motifs Applied in the Decoration of Traditional Textiles from
the Republic of Moldova,*
Chişinău, 2026

Field of doctoral studies: 021.3 Visual Arts.

Doctoral program: Fine and Decorative Arts (scientific doctorate / PhD).

The volume and structure of the thesis include: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography comprising 139 sources, annotations (romanian and english), and 138 pages of main text.

Keywords: embroidery, border, carpet, decoration, floral motifs, ornament, wall rug, symbol, *scoarță*, towel, traditional textiles.

The research results are reflected in 5 scientific publications, 6 presentations at scientific conferences, and group exhibitions.

The purpose of the research consists in identifying, systematizing, and analyzing the semantic evolution of floral motifs incorporated into the decoration of traditional textiles from the Republic of Moldova.

Research objectives: Characterization of traditional textiles according to their function, raw material, and origin. Identification and description of stylized plants represented in decorative motifs. Systematization and classification of floral motifs applied in the decoration of traditional textiles. Determination of the symbolic significance of floral motifs integrated into textile decoration. Characterization of the ways decorative elements are arranged on the surfaces of traditional textiles. Analysis of the semantic evolution of floral motifs.

Scientific novelty and originality: The research aims to complete a less-studied segment in textile arts related to the description and characterization of the semantic evolution of floral motifs, which constitute the most representative class within the decoration of traditional textiles from the Republic of Moldova. The most important plants whose images appear in decorative compositions were identified and characterized; floral motifs specific to the geographical areas of the Republic of Moldova were classified and described; the structural and semantic evolution of floral motifs in traditional wool and plant-fiber textiles was established; and the meanings and symbolism of the motifs were analyzed.

The theoretical significance of the research lies in the characterization of the most important floral motifs applied in the decoration of traditional textiles from the Republic of Moldova; the chromatic, semantic, and symbolic evolution of floral motifs in different types of textiles was analyzed. The thesis supplements the historiography of the field with important data from museum collections and field research.

The applied value of the work: The obtained results represent valuable material for museum specialists, ethnographers, folk artisans, and young researchers in decorative and folk arts. The study reflects a complex vision of traditional textiles from the Republic of Moldova and of the diversity of floral motifs applied in their decoration, information that will serve as methodological support for students specializing in decorative arts.

Approval of the research results: The thesis was discussed during the meetings of the supervisory committee. The scientific results are reflected in 5 articles and 6 presentations delivered at international scientific forums.

SVETLANA PLAȚINDA

**EVOLUȚIA SEMANTICĂ A MOTIVELOR VEGETALE APLICATE ÎN
DECORUL ȚESĂTURILOR TRADIȚIONALE DIN REPUBLICA
MOLDOVA**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTOR ÎN ARTE

DOMENIUL DE STUDII DOCTORALE: 021.3 ARTE VIZUALE

PROGRAM DE DOCTORAT: ARTE PLASTICE ȘI DECORATIVE

Aprobat spre tipar: Hârtie Formatul hârtiei 60x84 1/16

ofset. Tipar ofset. Tiraj ..... ex.

Coli de tipar.: 1,5 Comanda nr. ....

